

27 år med Industriavtal

GLOBALA ARBETSKRAFTS- KOSTNADER

Tillverkningsindustrin
1998-2024

Augusti 2025

Förord

Rapporten ”Globala arbetskraftskostnader – tillverkningsindustrin 1998–2024” ingår i Facken inom industrins rapportserie om arbetskraftskostnader inom tillverkningsindustrin i olika länder. Rapporten beskriver dels nivån på arbetskraftskostnaderna 2024 och dels utvecklingen under perioden 1998–2024. Perioden 1998–2024 är vald med anledning av att det första Industriavtalet undertecknades 1997 och kom att tillämpas i 1998 års avtalsrörelse. Industriavtalet har utvecklats och omförhandlats två gånger, 2011 och 2016. Perioden 1998–2024 sammanfaller således med de 27 år då Industriavtal påverkat utvecklingen av löner och arbetskraftskostnader i Sverige.

Ett omfattande arbete inför rapporten har varit att samla in statistik och bedöma kvaliteten på olika källor. Grundmaterialet till den statistik som används kommer från olika källor och därmed finns alltid risk att materialet inte är helt likvärdigt mellan olika länder. Dessutom görs kontinuerligt större och mindre revideringar och uppdateringar av materialet. De nivåer på arbetskraftskostnaderna som anges i kronor per timme och de förändringstal som ofta anges med en decimal noggrannhet bör därför tolkas med viss försiktighet. Det är ändå vår bedömning att innehållet i rapporten ger en någorlunda korrekt bild av nivåer och utvecklingstal över tid. I rapporten används Eurostat Labour Cost Survey som källa för de europeiska länderna. För utomeuropeiska länder används OECD:s databas STAN (STructural ANalysis Database). För en utförligare beskrivning av källor, definitioner och metoder hänvisas till kapitel 9.

Rapporten innehåller också en fördjupning om den ekonomiska utveckling i de så kallade ”Visegrad-länderna” (Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern) vars betydelse för svensk ekonomi i varierande grad ökat sedan ländernas inträde i den Europeiska unionen 2004. Sammantaget visar fördjupningen att det finns goda skäl att i högre grad än idag också jämföra Sverige med främst Polen och Tjeckien vid analyser av industrins utveckling och internationella konkurrenskraft.

Rapporten har utarbetats av Simon Froster Delbom, omvärldsanalytiker på Facken inom industrins kansli.

Denna rapport och fler rapporter finns att hämta på www.fackeninomindustrin.se

Erica Sjölander
Kanslichef
Facken inom industrin
Augusti 2025

INNEHÅLL

1.	SAMMANFATTNING	1
2.	ARBETSKRAFTSKOSTNADEN	4
3.	ARBETSKRAFTSKOSTNADERNAS UTVECKLING Nationell valuta.....	7
4.	VÄXELKURS.....	11
5.	ARBETSKRAFTSKOSTNADERNAS UTVECKLING Gemensam valuta	13
6.	RELATIV ARBETSKRAFTSKOSTNAD	19
7.	KONSUMENTPRISERNAS UTVECKLING	24
8.	REALA ARBETSKRAFTSKOSTNADER.....	28
9.	KÄLLOR, DEFINITIONER OCH METODER	31
A.	FÖRDJUPNING OM ”VISEGRADLÄNDERNA” 2004–2024	33

1. SAMMANFATTNING

Denna rapport behandlar arbetskraftskostnaderna i tillverkningsindustrin i olika länder. De svenska arbetskraftskostnadernas nivå och utveckling studeras ur ett internationellt perspektiv. Utvecklingen jämförs över tid, både i nationell och gemensam valuta. Tidsperioden som studeras är 1998–2024 och i vissa fall presenteras också en uppdelning i delperioderna 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024.

I rapporten studeras också, i två olika kapitel, utvecklingen av växelkurser och priser. Med dessa kapitel som grund beskrivs utvecklingen av den svenska tillverkningsindustrins relativa arbetskraftskostnad och de reala arbetskraftskostnadernas utveckling i olika länder. Det avslutande kapitlet innehåller en sammanställning av de källor som använts samt en beskrivning av tillvägagångssättet vid framtagandet av rapportens beräkningar.

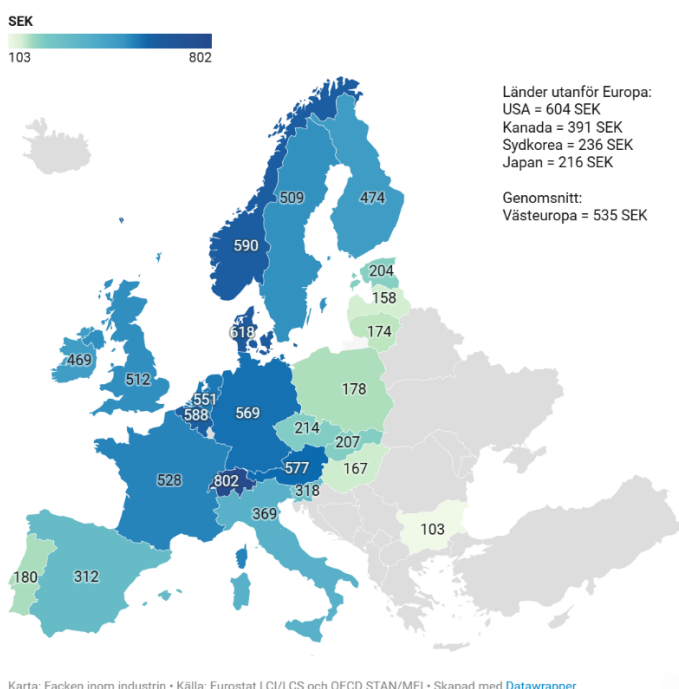
I rapporten används genomgående begreppet arbetskraftskostnad och inte lön. Skälet till detta val är att det är det mest intressanta begreppet ur ett konkurrenskraftsperspektiv. Hur stor del av arbetskraftskostnaderna som utgörs av lön respektive andra kostnader för exempelvis socialförsäkringar, avtalspensioner med mera varierar beroende på hur de sociala systemen ser ut i olika länder.

Nivån på arbetskraftskostnad

Arbetskraftskostnaden i svensk tillverkningsindustri var 2024 i genomsnitt 509 SEK per timme. Det placerar Sverige på plats tre i Norden och precis under det västeuropeiska genomsnittet vid rangordning av de västeuropeiska länderna utifrån nivån på arbetskraftskostnaderna.

De svenska arbetskraftskostnaderna var 2024 lägre än i Frankrike, Storbritannien, Nederländerna, Österrike, Tyskland, Norge, Belgien, Danmark och Schweiz. Sverige uppvisade dock avsevärt högre arbetskraftskostnader än de östeuropeiska länderna och högre än alla jämförelseländer utanför Europa med undantag för USA.

Arbetskraftskostnader i tillverkningsindustrin 2024

Arbetskraftskostnadernas utveckling, nominellt och i gemensam valuta

Arbetskraftskostnaderna i Sverige ökade med i genomsnitt 3,2 procent per år under perioden 1998–2024. Det är högre än i Västeuropa, där ökningstakten var 2,9 procent årligen. Bland de västeuropeiska länderna hamnar Norge i topp med 4,6 procent och Tyskland i botten med 2,5 procent per år.

I nästan alla västeuropeiska länder ökade arbetskraftskostnaderna långsammare under perioden 2013–2019 än under perioderna innan. 2020–2022 påverkades arbetskraftskostnadernas ökningstakter av pandemin och de åtgärder som sattes in för att minska effekten på arbetsmarknaden och ekonomin. Utfallet varierade därför i stor utsträckning mellan de västeuropeiska länderna, där ökningstakten blev högre än tidigare perioder i många länder och lägre i andra. Under perioden 2023–2024 ökade arbetskraftskostnaderna i mycket snabb takt i de västeuropeiska länderna och i de flesta fall var ökningstakten högre än genomsnittet under någon av de tidigare perioderna. Sammantaget ökade arbetskraftskostnaden i Västeuropa med 5,0 procent 2023–2024, vilket överstiger den genomsnittliga ökningstakten under alla tidigare perioder.

Den svenska ökningstakten var, till skillnad från den västeuropeiska, som högst under perioden omkring finanskrisen, 2008–2012, för att under den efterföljande perioden växla ner med mer än en procentenhet. Jämfört med de västeuropeiska länderna som grupp har Sverige uppvisat högre nominella ökningstakter under samtliga perioder utom de två senaste, 2020–2022 och 2023–2024. Under 2020–2022 och 2023–2024 låg Sverige på den undre halvan vid rangordning av de västeuropeiska länderna.

Nedanstående tabell visar en sammanställning av arbetskraftskostnadsutvecklingen i Sverige, Tyskland och Västeuropa under olika perioder, nominellt och i gemensam valuta.

Arbetskraftskostnad

	1998– 2024	1998– 2007	2008– 2012	2013– 2019	2020– 2022	2023– 2024
Nominellt						
Sverige	3,2	3,6	3,8	2,6	2,3	4,1
Tyskland	2,5	2,3	2,1	2,5	1,8	4,5
Västeuropa	2,9	3,3	2,9	1,9	2,6	5,0
Gemensam valuta						
Sverige	3,2	3,6	3,8	2,6	2,3	4,1
Tyskland	3,5	3,0	0,9	5,4	1,9	8,3
Västeuropa	3,8	4,0	1,5	4,4	2,7	8,2

Vid jämförelse av arbetskraftskostnadernas utveckling i gemensam valuta beaktas även växelkurseffekten. Dessa jämförelser ger därmed en delvis annorlunda bild än mätt i nationell valuta. Sett över hela perioden, 1998–2024, ökade de västeuropeiska arbetskraftskostnaderna med 3,8 procent per år mätt i gemensam valuta. Skillnaden mellan den svenska och västeuropeiska utvecklingen var därmed -0,6 procentenheter, vilket kan jämföras med skillnaden mätt i nationell valuta, som uppgick till 0,3 procentenheter. För både Tyskland och Västeuropa i sin helhet, var utvecklingen snabbare mätt i gemensam än i nationell valuta under alla delperioder utom omkring finanskrisen, 2008–2012. Variationen i ökningstakt mellan delperioderna är

kraftigare mätt i gemensam än i nationell valuta. 2023–2024 hade Tyskland och Västeuropa högre ökningstakter än Sverige mätt i nationell valuta och avsevärt mycket högre mätt i gemensam valuta.

Relativ arbetskraftskostnad

Norges relativa arbetskraftskostnad har stigit jämfört med 1998, och var 2024 ungefär 16 procent högre än den svenska nivån. Även i Danmark har den relativa arbetskraftskostnaden ökat och var 21 procent högre än den svenska vid slutet av perioden. Arbetskraftskostnaderna i finsk industri har bortsett från 2009 befunnit sig något under den svenska nivån hela perioden 1998–2024. 2024 var den sju procent lägre än den svenska arbetskraftskostnaden.

Tysklands arbetskraftskostnad var på ungefär samma nivå som eller något över den svenska till och med 2009. Därefter var arbetskraftskostnaden i svensk industri något högre än den tyska till och med 2017. 2018–2022 befann sig arbetskraftskostnaden i tysk industri relativt nära den svenska nivån för att 2024 stiga till tolv procent över den svenska nivån enligt Eurostat LCS. Arbetskraftskostnaden i fransk industri har varit något lägre än den svenska nästan hela perioden. 2024 befann sig de franska arbetskraftskostnaderna fyra procent över de svenska. Storbritanniens relativa arbetskraftskostnad har under hela perioden varit lägre än den svenska. Den lägsta nivån i förhållande till Sverige uppmättes 2013 då arbetskraftskostnaden låg 33 procent under, men sedan dess har trenden varit positiv. 2024 låg den brittiska arbetskraftskostnaden en procent över den svenska.

Arbetskraftskostnadernas reala utveckling

De reala arbetskraftskostnaderna i svensk tillverkningsindustri ökade med 1,2 procent per år under perioden 1998–2024 (beräknat med harmoniserat konsumentprisindex, HIKP, som inflationsmått). Det är väsentligt högre än den årliga utvecklingstakten i Västeuropa och Tyskland, som var 0,7 respektive 0,4 procent.

Arbetskraftskostnad

	1998– 2024	1998– 2007	2008– 2012	2013– 2019	2020– 2022	2023– 2024
Realt						
Sverige (HIKP)	1,2	2,0	1,8	1,4	-1,4	0,1
Tyskland	0,4	0,8	0,4	1,3	-2,1	0,2
Västeuropa	0,7	1,4	0,7	0,7	-1,2	1,1

I Östeuropa samt Sydkorea har utvecklingen av de reala arbetskraftskostnaderna överlag varit snabbare än i Sverige. Utvecklingen i Sverige har varit snabbare än i USA, Kanada och Japan.

2. ARBETSKRAFTSKOSTNADEN

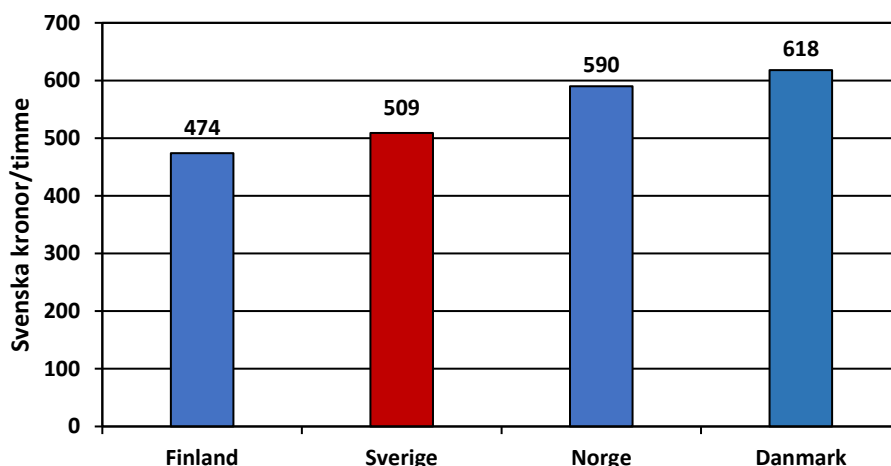
Kapitel två innehåller uppgifter om nivån på de genomsnittliga arbetskraftskostnaderna i tillverkningsindustrin i olika länder.

Norden

Diagram 2.1 visar att arbetskraftskostnaden för en anställd i svensk tillverkningsindustri i genomsnitt var 509 svenska kronor (SEK) per timme 2024. Danmark hade högst arbetskraftskostnad i Norden medan Finland hade lägst.

Arbetskraftskostnaderna i Sverige har ökat från 491 kronor till 509 kronor mellan 2023 och 2024. Samtliga nordiska länder har ökat sina arbetskraftskostnader 2024. Sverige är det nordiska land som hade näst lägst arbetskraftskostnad 2024.

Diagram 2.1 Arbetskraftskostnad 2024, Norden

Källa: Eurostat Labour Cost Survey, Eurostat Labour Cost Index, Riksbanken och egna beräkningar

Västeuropa

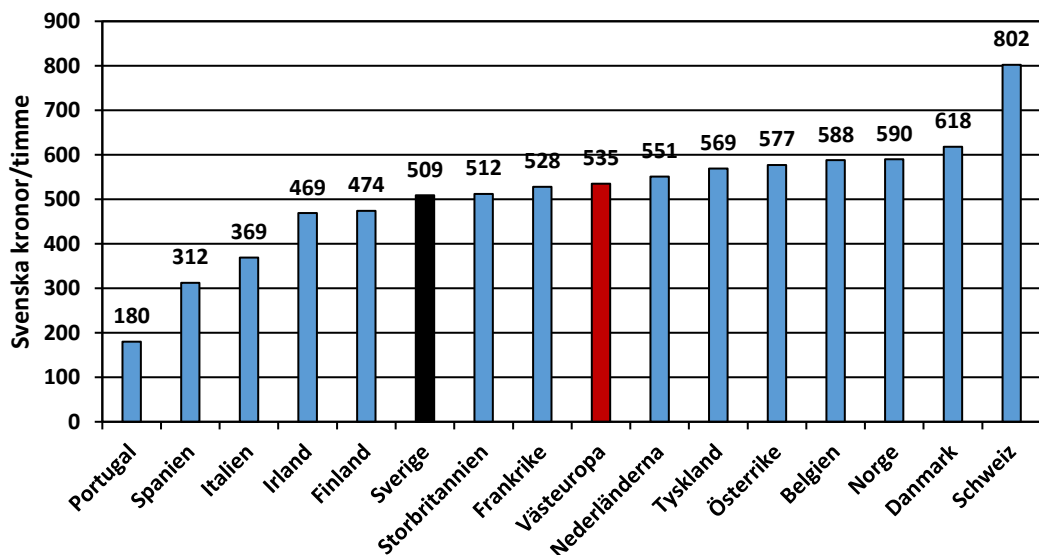
Vid rangordning av de västeuropeiska länderna utifrån nivån på arbetskraftskostnaderna 2024 hamnar Schweiz¹ i topp. Sverige befinner sig på den undre halvan med en arbetskraftskostnad på 26 kronor under det västeuropeiska genomsnittet². De finska arbetskraftskostnaderna befinner sig under den svenska nivån. Frankrike, Storbritannien, Nederländerna, Österrike, Tyskland, Norge, Belgien, Danmark och Schweiz hade samtliga högre arbetskraftskostnader än Sverige.

Skillnaden i arbetskraftskostnad mellan olika länder är framträdande (diagram 2.2). Arbetskraftskostnaden i Schweiz är mer än fyra gånger så hög som i Portugal, som är det västeuropeiska land som har lägst arbetskraftskostnad. Norge, Belgien och Danmark uppvisar omkring dubbelt så höga arbetskraftskostnader per timme som Spanien.

¹ Den senast tillgängliga arbetskraftskostnadsnivån för Schweiz avser 2016. Nivån 2024 har uppskattats genom framräkning med ökningstal från OECD Economic Outlook (Schweiz saknas i databasen OECD MEI som används för framräkning av övriga länder som inte omfattas av statistiken från Eurostat).

² KIX-vägt

Diagram 2.2 Arbetskraftskostnad 2024, Västeuropa

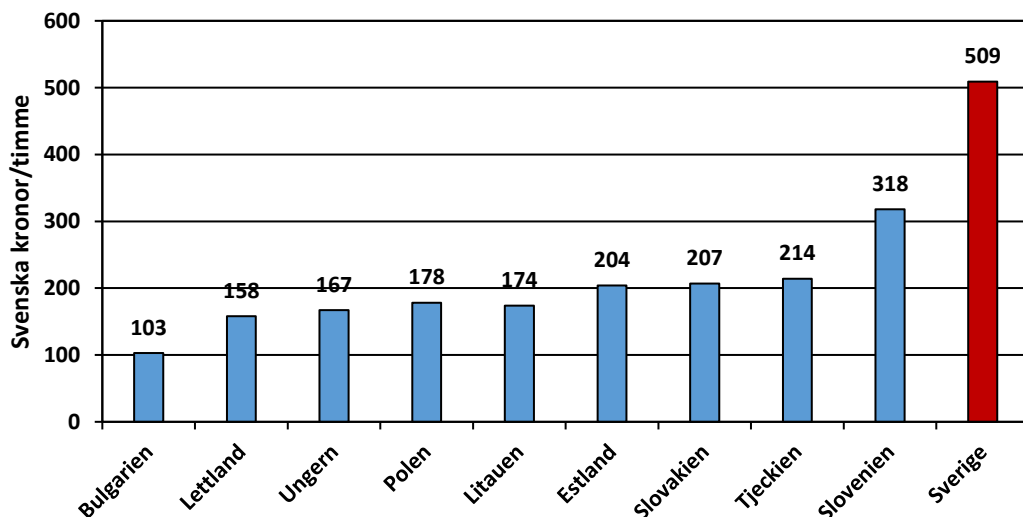

Källa: Eurostat Labour Cost Survey, Eurostat Labour Cost Index, Riksbanken och egna beräkningar *Den senast tillgängliga arbetskraftskostnadsnivån för Storbritannien avser 2016. Nivån 2024 har uppskattats genom framräkning med ökningstal från Average Labour Compensation per Hours worked (ALCH) som inhämtas från Office for National Statistics.

Östeuropa³

Jämförelsen mellan arbetskraftskostnaderna i Sverige och de östeuropeiska länderna visar att arbetskraftskostnaderna i Sverige var betydligt högre (diagram 2.3). Det finns också stora skillnader mellan de östeuropeiska länderna. Till exempel var arbetskraftskostnaden i Slovenien mer än tre gånger så hög som i Bulgarien och drygt dubbelt så hög som i Lettland. Samtidigt var arbetskraftskostnaden i Slovenien bara drygt 60 procent av den svenska nivån och knappt 60 procent av den västeuropeiska.

Diagram 2.3 Arbetskraftskostnad 2024, Östeuropa

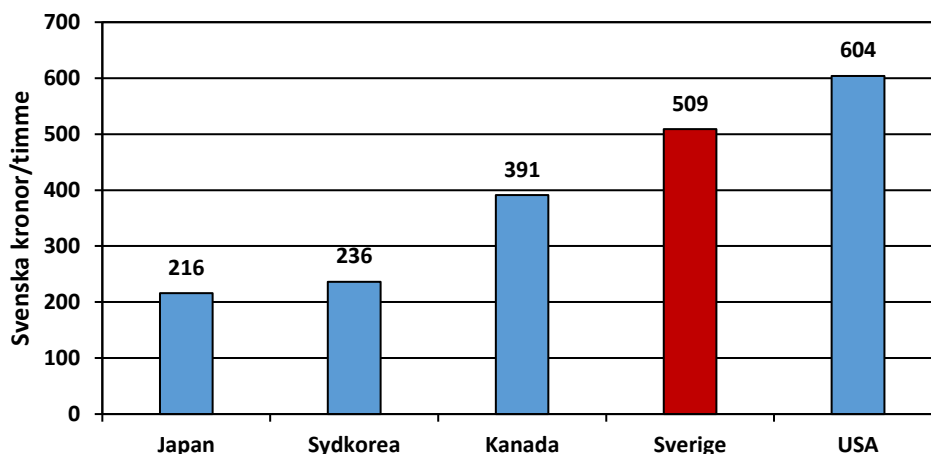
Källa: Eurostat Labour Cost Survey, Eurostat Labour Cost Index, Riksbanken och egna beräkningar

³ Andelen tjänstemän är betydligt högre i Sverige än i de östeuropeiska länderna vilket påverkar jämförelsen. Vid jämförelse mellan arbetare i direkt produktion blir skillnaderna inte lika stora men ändå betydande. Det gäller även vid jämförelse med en del länder utanför Europa.

Länder utanför Europa

I diagram 2.4 jämförs arbetskraftskostnaden i Sverige med arbetskraftskostnaderna i ett urval länder utanför Europa. Det framgår att arbetskraftskostnaderna i alla jämförelseländer utanför Europa, utom USA, var lägre än i Sverige 2024.

Diagram 2.4 Arbetskraftskostnad 2024, länder utanför Europa

Källa: OECD STAN, OECD MEI, Eurostat Labour Cost Survey, Eurostat Labour Cost Index, Riksbanken och egna beräkningar.

Arbetskraftskostnaderna i USA och Kanada är på liknande nivå som i de västeuropeiska länderna, medan de japanska och sydkoreanska arbetskraftskostnaderna är lägre än i alla västeuropeiska länder undantaget Portugal.

Sammanfattning

Arbetskraftskostnaden i svensk tillverkningsindustri var i genomsnitt 509 SEK per timme 2024. Det placerar Sverige på plats tre i Norden och på den undre halvan vid rangordning av de västeuropeiska länderna utifrån nivån på arbetskraftskostnaderna.

De svenska arbetskraftskostnaderna var 2024 lägre än i Frankrike, Storbritannien, Nederländerna, Österrike, Tyskland, Norge, Belgien, Danmark, USA och Schweiz. Sverige hade dock betydligt högre arbetskraftskostnader än de östeuropeiska länderna samt Japan, Kanada och Sydkorea.

3. ARBETSKRAFTSKOSTNADERNAS UTVECKLING

Nationell valuta

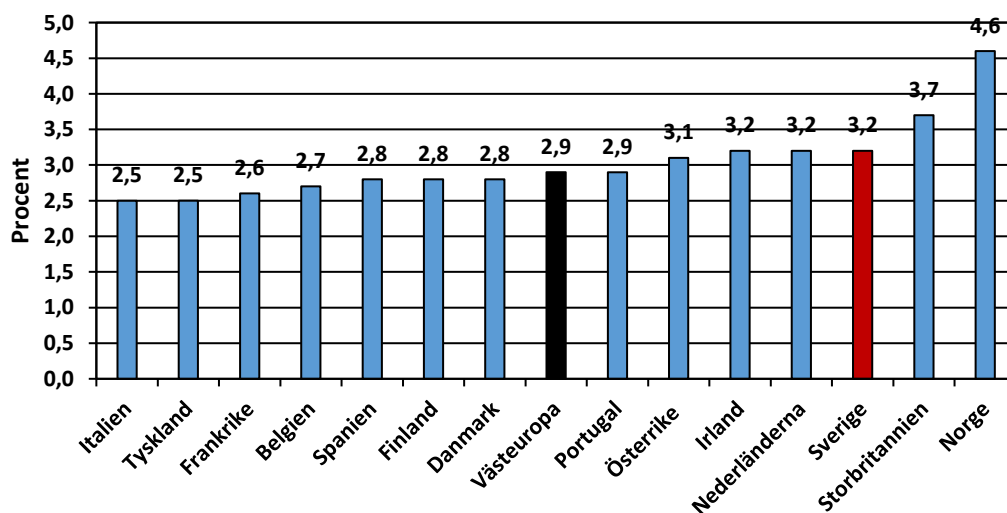
I kapitel tre beskrivs arbetskraftskostnadernas utveckling. Beskrivningen avser förändringstakten i nominella termer mätt i respektive lands valuta. Den tidsperiod som studeras är 1998–2024.

Ett antal jämförelser görs också av utvecklingen under perioderna 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024. Perioden 2008–2012 är vald för att belysa finanskrisens effekter på arbetskraftskostnadernas ökningstakt. 2013–2019 innefattar de tre avtalsperioderna 2013–2015, 2016 och 2017–2019. Därefter följer avtalsperioden 2020–2022 samt avtalsperioden 2023–2024. Samtliga redovisade siffror avser den genomsnittliga ökningen per år.

Västeuropa

I Sverige ökade arbetskraftskostnaderna med i genomsnitt 3,2 procent per år under perioden 1998–2024 (diagram 3.1a). Det är 0,3 procentenheter högre än genomsnittet i Västeuropa. I de flesta västeuropeiska länder var ökningstakten mellan 2,5 och 3,7 procent per år. Norge sticker ut i toppen med en ökningstakt på 4,6 procent årligen. Det innebär att mellan 1998 och 2024 har arbetskraftskostnaderna i Norge ökat med totalt 238 procent. I Tyskland och Italien, som är de västeuropeiska länder som haft lägst årlig ökningstakt, har arbetskraftskostnaderna ökat med totalt 92 procent under samma period.

Diagram 3.1a Ökning av arbetskraftskostnaden, Västeuropa 1998–2024

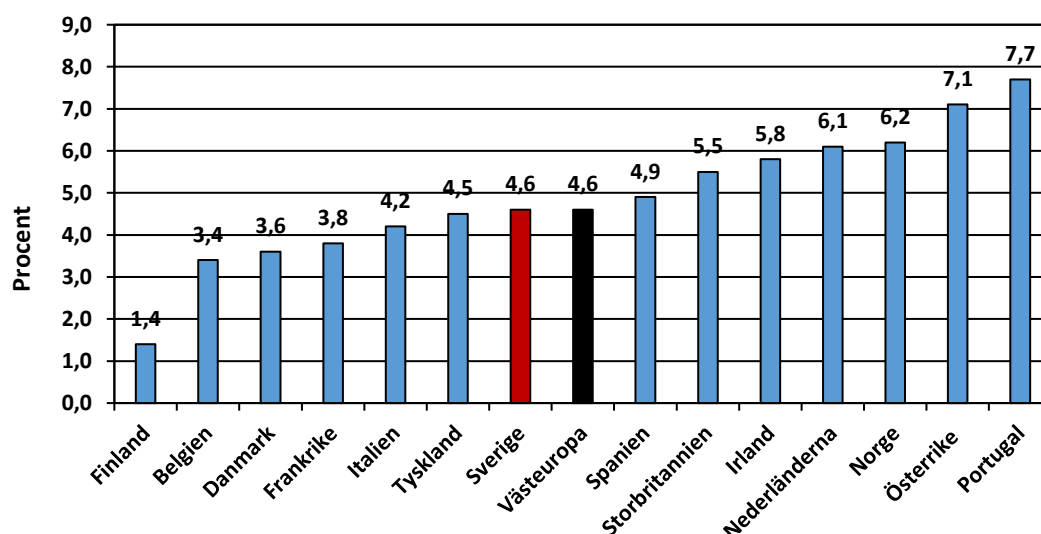
Källa: Eurostat Labour Cost Index

Ökningstakten för Västeuropa är beräknad genom sammanvägning av de olika ländernas ökningstal utifrån konkurrensvikter. Konkurrensvikterna anger hur betydelsefulla länderna är som konkurrenter till Sverige. Eftersom Tyskland är Sveriges viktigaste konkurrentland har den låga ökningstakten i Tyskland stor inverkan på genomsnittet i Västeuropa. Om Tyskland utesluts blir den genomsnittliga ökningen för de resterande västeuropeiska länderna 3,1 procent, d.v.s. 0,1 procentenheter lägre än den svenska ökningstakten.

2024 ökade arbetskraftskostnaderna i Sverige och i Västeuropa med 4,6 procent (diagram 3.1b). Österrike och Portugal utmärker sig i toppen med ökningstakter på

över 7 procent 2023. Samtidigt utmärker sig Finland med en ökningstakt på 1,4 procent.

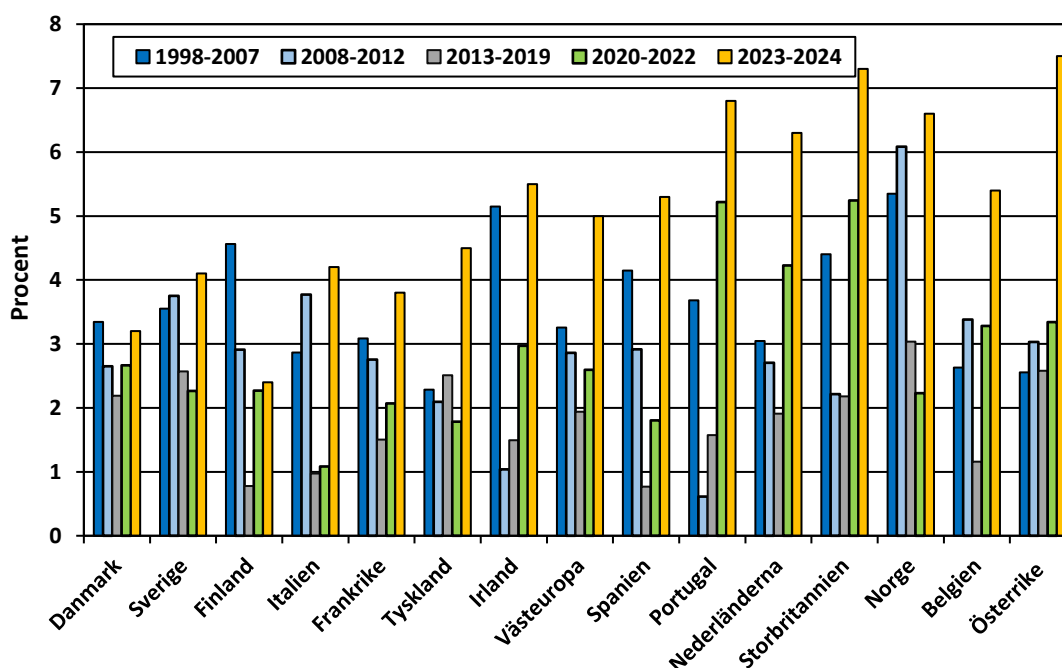
Diagram 3.1b Ökning av arbetskraftskostnaden, Västeuropa 2024

Källa: Eurostat Labour Cost Index

I diagram 3.1c jämförs arbetskraftskostnadernas utveckling. I de flesta länder var arbetskraftskostnadernas ökningstakt högre under perioderna 1998–2007 och 2008–2012 än under 2013–2019. Utvecklingen under perioden 2020–2022 var däremot mer varierad, från 1,1 procent i Italien till 5,2 procent i Portugal. Ökningstakterna 2023–2024 var generellt sett mycket höga i de västeuropeiska länderna. I de flesta länder var ökningstakten 2023–2024 den snabbaste vid jämförelse med den genomsnittliga ökningstakten under alla tidigare avtalsperioder.

Diagram 3.1c Ökning av arbetskraftskostnaden, Västeuropa 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024

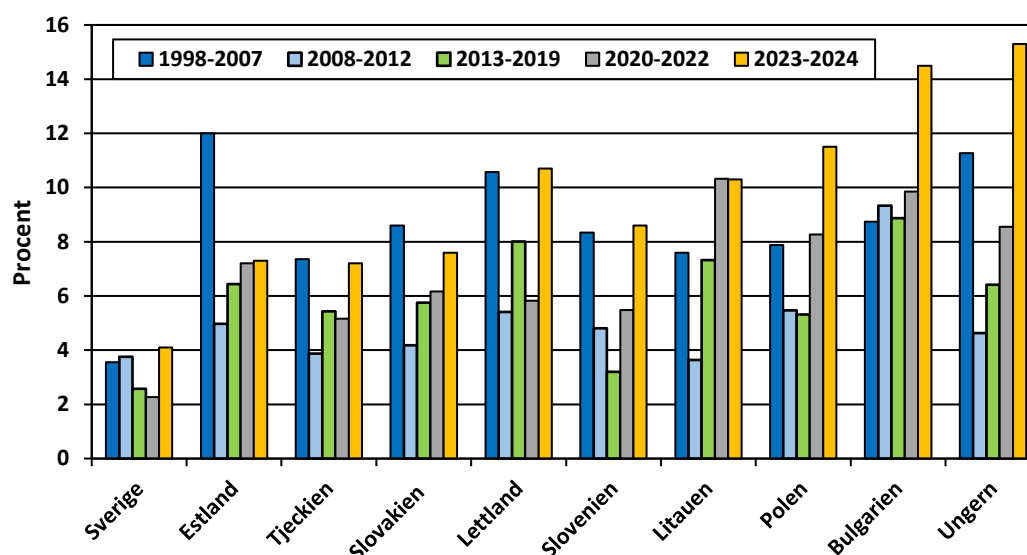
Källa: Eurostat Labour Cost Index

Den svenska utvecklingen av arbetskraftskostnaderna har varit snabbare än det västeuropeiska genomsnittet under samtliga delperioder till och med 2019. Därefter har de västeuropeiska arbetskraftskostnaderna stigit i snabbare takt. Jämfört med Tyskland hade Sverige snabbare ökningstakt under alla de fyra första perioderna. 2023–2024 utvecklades de svenska arbetskraftskostnaderna långsammare än de tyska.

Östeuropa

Arbetskraftskostnaderna i de östeuropeiska länderna ökade under perioden 1998–2024 generellt sett betydligt snabbare än i Sverige och resten av Västeuropa (diagram 3.2). Under perioden före finanskrisen, 1998–2007, uppvisade samtliga östeuropeiska länder avsevärt snabbare ökningstakter än Sverige. I samband med finanskrisen skedde en tydlig avmattning. Under perioden 2013–2019 befann sig ökningstakterna i de flesta länder på en fortsatt relativt låg nivå i förhållande till läget före finanskrisen. Under perioden 2020–2022 steg ökningstakten ytterligare i de flesta östeuropeiska länderna. 2023–2024 steg arbetskraftskostnadernas ökningstakter. Bulgarien och Ungern utmärker sig med ökningstakter på 14,5 respektive 15,3 procent.

Diagram 3.2 Ökning av arbetskraftskostnaden, Östeuropa 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024

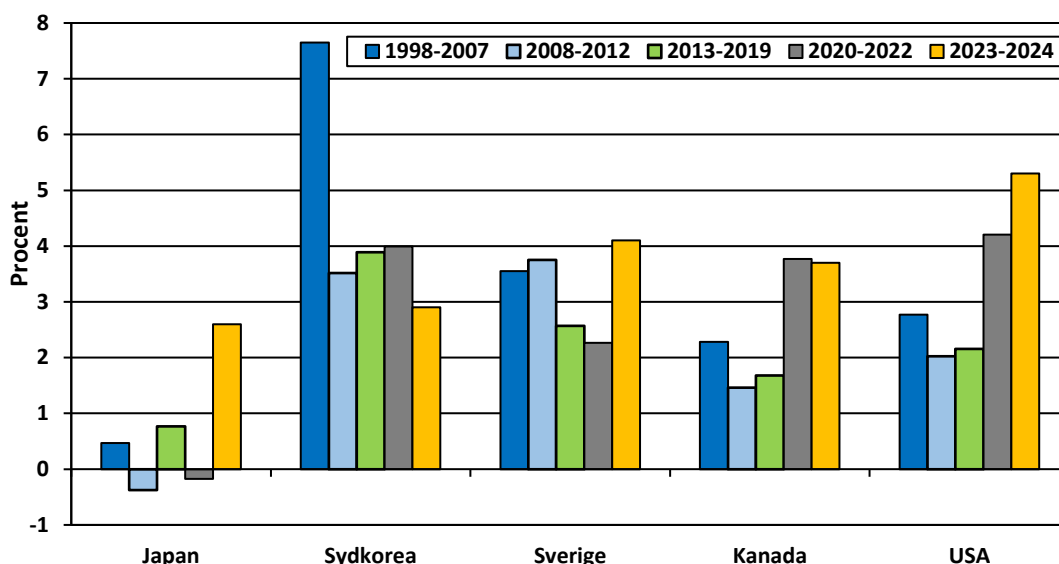

Källa: Eurostat Labour Cost Index

Länder utanför Europa

Arbetskraftskostnaderna i Kanada och USA (diagram 3.3) har över tid ökat ungefär i linje med i många västeuropeiska länder. Arbetskraftskostnaderna i Japan har ökat mycket långsamt under samtliga delperioder förutom den senaste. Sydkorea har generellt sett haft högre ökningstakt än de flesta västeuropeiska länder. 2023–2024 ökade de svenska arbetskraftskostnaderna långsammare än i USA, men snabbare än i Sydkorea. Kanada och Japan.

Diagram 3.3 Ökning av arbetskraftskostnaden länder utanför Europa 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024

Källa: OECD MEI, Eurostat Labour Cost Index, Riksbanken och egna beräkningar.

Sammanfattning

Perioden 1998–2024

Arbetskraftskostnaderna i Sverige ökade med i genomsnitt 3,2 procent per år. Det är högre än i Västeuropa, där ökningstakten uppgick till 2,9 procent per år. Bland de västeuropeiska länderna hamnar Norge i topp med 4,6 procent och Tyskland i botten med 2,5 procent.

I de östeuropeiska länderna ökade arbetskraftskostnaderna generellt sett i avsevärt snabbare takt än i de västeuropeiska länderna.

Utvecklingen i USA och Kanada har under största delen av perioden varit i samma spann som ökningstakterna i de västeuropeiska länderna. I Sydkorea har arbetskraftskostnaderna ökat något snabbare än i Västeuropa och i Japan ökade arbetskraftskostnaderna mycket långsamt under 1998–2022 med en kraftig uppväxling 2023–2024.

2023–2024

I svensk industri ökade arbetskraftskostnaderna med 4,1 procent och i västeuropeisk med 5,0 procent under perioden 2023–2024. Bland länderna i Västeuropa var ökningstakten högst i Österrike och Storbritannien och lägst i Finland. I Östeuropa befann sig ökningstakterna i spannet 7 till 15 procent. Ökningstakterna var generellt sett högre under 2023–2024 än under den föregående perioden 2020–2022 i de östeuropeiska länderna. Jämfört med Kanada, Japan och Sydkorea har de svenska arbetskraftskostnaderna ökat i en snabbare takt. Amerikanska arbetskraftskostnader har ökat i en snabbare takt.

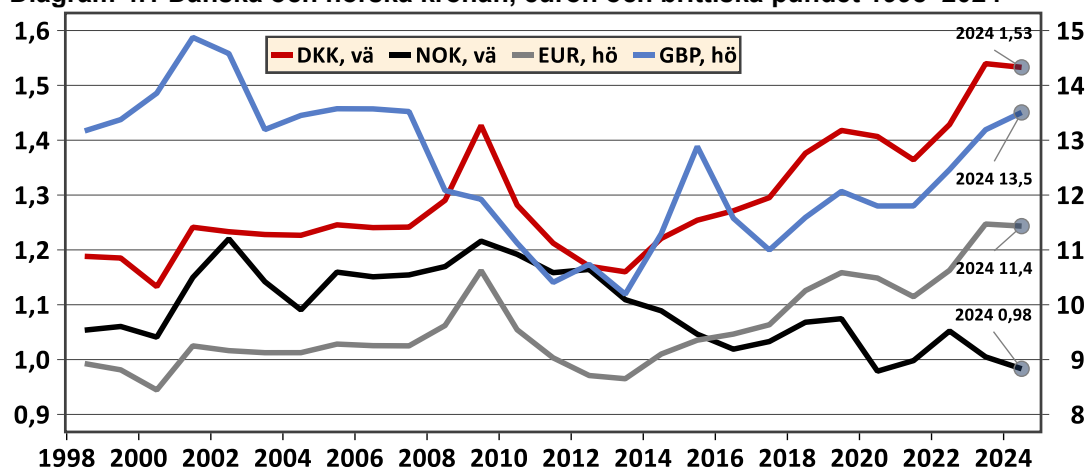
4. VÄXELKURS

I kapitel fyra görs en översiktlig beskrivning av valutakursernas utveckling. Valutakursernas utveckling har stor betydelse för jämförelser av nivåer och utvecklingen av arbetskraftskostnaderna i olika länder.

Europeiska valutor

2024 kostade en dansk krona (DKK) 1,53 SEK vilket är det högsta under industriavtalsperioden. Sedan 2013, då en danska krona kostade 1,16 SEK, har den kontinuerligt stärkts gentemot den svenska kronan. En liknande utveckling syns även för det brittiska pundet (GBP) som 2012 kostade 10,2 SEK men som 2024 värderades till 13,5 SEK. Euron (EUR) har utvecklats på samma sätt med en relativt låg värdering på 8,7 SEK 2012 för att sedan stärkas kraftigt och 2024 kosta 11,4 SEK. I likhet med den danska kronan är det den högsta noteringen under hela industriavtalsperioden. Att dessa två valutor följer varandra är förväntat då den danska kronan är knuten till euron och därmed följer dess rörelser mot andra valutor. Den norska kronan (NOK) har samtidigt försvagats i relation till den svenska kronan de senaste 15 åren. 2009 fick man betala 1,2 SEK för en norsk krona. 2024 kostade en norsk krona 0,98 SEK. Sammantaget har alltså den svenska kronan försvagats mycket kraftigt mot den danska kronan, euron och det brittiska pundet. Sedan 2023 har dock den svenska kronan stärkts något gentemot valutorerna med undantag för det brittiska pundet.

Diagram 4.1 Danska och norska kronan, euron och brittiska pundet 1998–2024

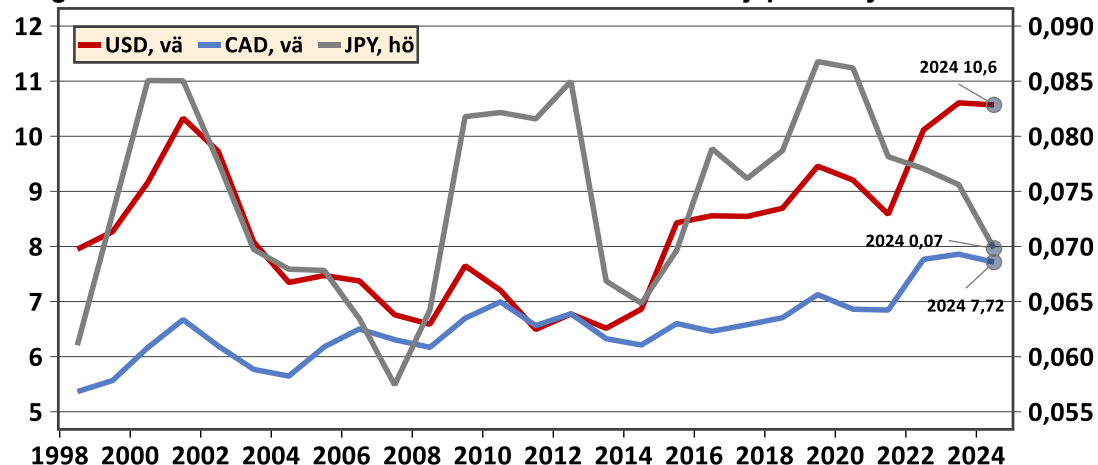

Källa: Riksbanken och Macrobond. Alla värden avser årsmedelvärden.

Utomeuropeiska valutor

Den amerikanska dollarn (USD) har stärkts mycket kraftigt gentemot den svenska kronan sedan 2013. En dollar kostade då 6,52 SEK vilket kan jämföras med 10,6 SEK 2024. En stor förstärkning för dollarn skedde särskilt under 2022 då värdet på dollarn steg med mer än en krona. Den kanadensiska dollarn (CAD) har också stärkts gentemot kronan övertid men då främst sedan 2021. 2024 kostade en kanadensisk dollar 7,72 SEK. Både den amerikanska och kanadensiska dollarn har dock försvagats marginellt gentemot kronan sedan 2023. Den japanska yenen (JPY) har varierat kraftigt i värde gentemot kronan övertid. Sedan pandemin syns en tydlig försvagning och 2024 kostade en japansk yen 0,07 SEK. Den sydkoreanska wonen har stärkts gentemot kronan sedan 2013 men sedan 2023 har en viss försvagning skett. 2024 kostade en sydkoreansk won 0,00775 SEK.

Diagram 4.2 Amerikanska och kanadensiska dollarn samt japanska yenen 1998–2024

Källa: Riksbanken och Macrobond. Alla värden avser årsmedelvärden

Sammanfattning

Den svenska kronans värde har varierat kraftigt under perioden 1998–2024. Det har stor betydelse vid jämförelse av arbetskraftskostnadernas nivå och utvecklingstakt mellan olika länder.

Jämfört med Euroländerna, Storbritannien och Danmark, var den svenska kronan svagare 2024 än i början av perioden. Gentemot den norska kronan var den svenska kronan däremot starkare än 1998.

Mot US-dollar, kanadensiska dollar, sydkoreanska wonen och japanska yenen har svängningarna i kronans värde tidvis varit stora. Sett över hela perioden 1998–2024 har kronan ungefär samma värde i förhållande till den sydkoreanska wonen och japanska yenen samtidigt som den försvagats mot den kanadensiska dollar och US-dollar.

5. ARBETSKRAFTSKOSTNADERNAS UTVECKLING

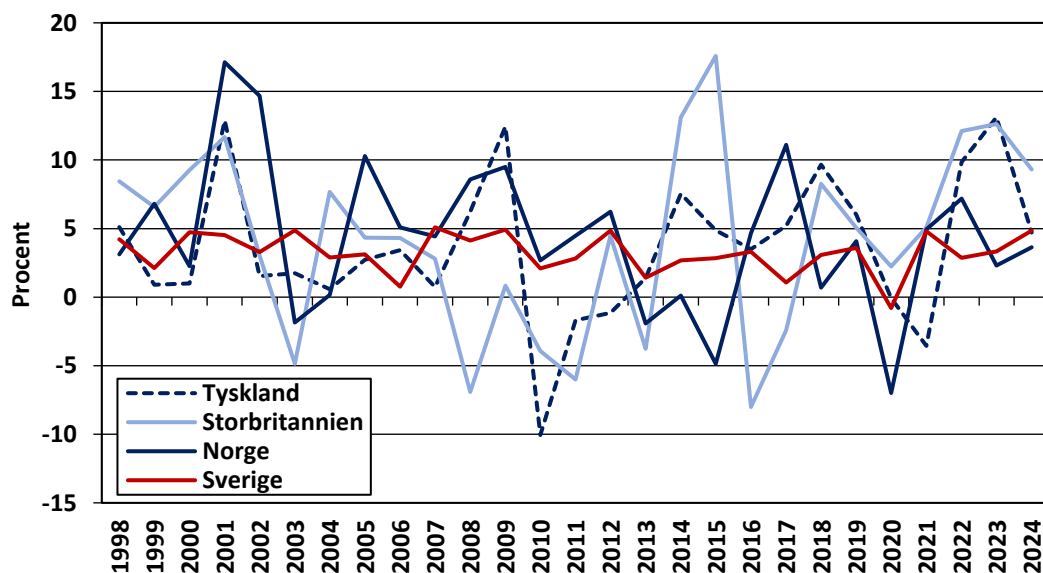
Gemensam valuta

I kapitel fem beskrivs arbetskraftskostnadernas utveckling i olika länder mätt i gemensam valuta. Gemensam valuta är i detta fall den svenska kronan. Jämförelser görs också av utvecklingen av arbetskraftskostnaderna mätt i nationell respektive gemensam valuta.

Västeuropa

Diagram 5.1a visar den årliga förändringen av arbetskraftskostnaderna i några västeuropeiska länder mätt i svenska kronor. Länderna Tyskland, Norge och Storbritannien är valda utifrån att de är viktiga handelspartners till Sverige med olika valutor. Som framgår av diagrammet varierar arbetskraftskostnadernas förändringstakt kraftigt över tid. Skillnaderna från ett år till ett annat kan för vissa år och länder överstiga tio procentenheter.

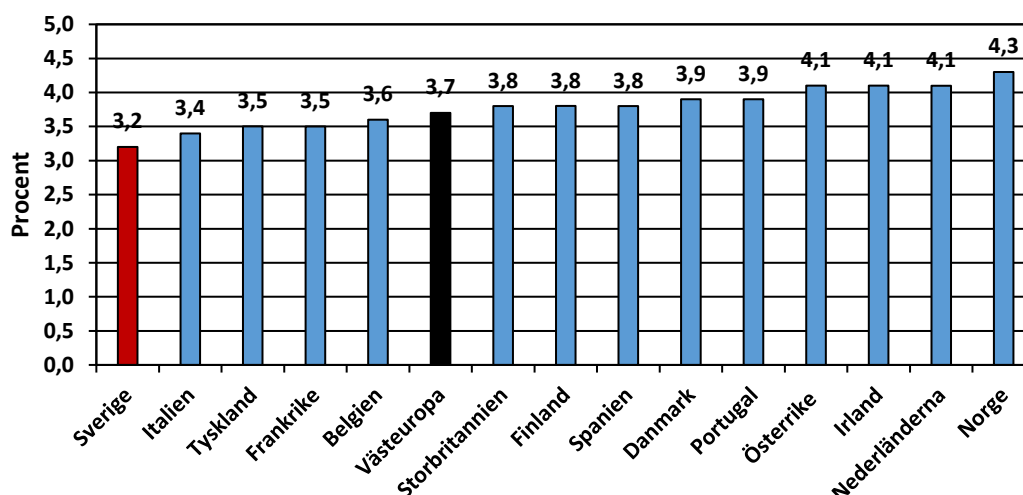
Diagram 5.1a Arbetskraftskostnadens utveckling 1998–2024, gemensam valuta, årlig förändring

Källa: Eurostat Labour Cost Index och Riksbanken

Om utvecklingen i stället mäts över flera år blir skillnaderna mindre. Diagram 5.1b visar den genomsnittliga årsvisa ökningen av arbetskraftskostnaderna mätt i gemensam valuta för ett antal västeuropeiska länder under perioden 1998–2024. Det är samma länder som återfinns i diagram 3.1a, som visar ökningen av arbetskraftskostnaden mätt i nationell valuta.

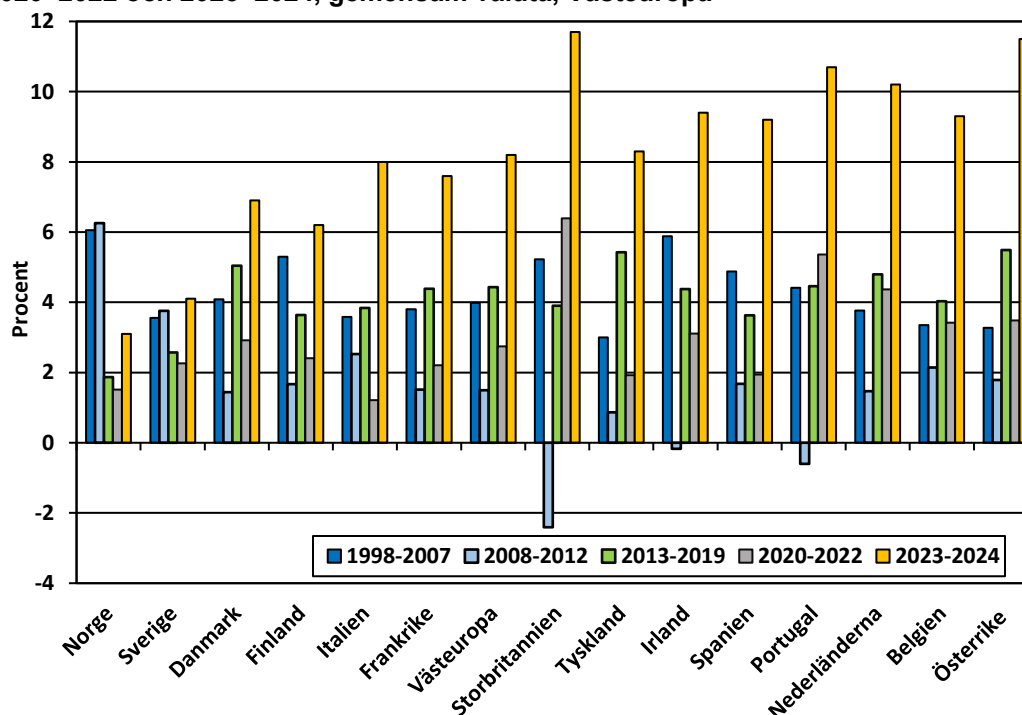
Diagram 5.1b Ökning av arbetskraftskostnaden 1998–2024, gemensam valuta, Västeuropa

Källa: Eurostat Labour Cost Index och Riksbanken

Mätt i gemensam valuta är skillnaden i arbetskraftskostnadernas ökningstakt mellan Sverige och Västeuropa -0,5 procentenheter under perioden 1998–2024, vilket kan jämföras med 0,3 procentenheter mätt i nationell valuta. Skillnaden i ökningstakt är generellt mindre mätt i gemensam valuta jämfört med nationell valuta.

Diagram 5.1c Ökning av arbetskraftskostnaden 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024, gemensam valuta, Västeuropa

Källa: Eurostat Labour Cost Index och Riksbanken

Av diagram 5.1c framgår, vid jämförelse med diagram 3.1c, att under den första delperioden bidrog försvagningen av den svenska kronan till att ökningstakterna i de västeuropeiska länderna ökade i snabbare takt jämfört med räknat i respektive nationell valuta. Under åren omkring finanskrisen var utvecklingen motsatt och den stärkta kronkursen ledde till att de västeuropeiska arbetskraftskostnaderna ökade i långsammare takt än räknat i nationell valuta. Försvagningen av den svenska kronan

under perioden 2013–2019 medförde att den svenska ökningstakten, som var bland de högsta mätt i nationell valuta, fick näst lägst placering i förhållande till de övriga länderna vid jämförelse i gemensam valuta. Detta trots att arbetskraftskostnadernas ökningstakt i svensk industri var bland de högsta i Västeuropa under perioden, mätt i nationell valuta. 2020 och 2021 skedde ingen större förändring av växelkursen mellan den svenska kronan och euron, vilket medförde att skillnaden mellan utvecklingen i nationell och gemensam valuta blev liten under hela avtalsperioden. Under 2022 och 2023 försvagades den svenska kronan mot både euron och pundet, vilket medförde att ökningstakterna i länderna med dessa valutor blev ännu högre i förhållande till den svenska när jämförelse görs i gemensam valuta.

Tabell 5.1 Arbetskraftskostnadens utveckling i nationell och gemensam valuta samt växelkurs, Västeuropa 1998–2024, genomsnitt per år, avrundat

Land	Nationell valuta	Växelkurs	Gemensam valuta
Norge	4,6	-0,3	4,3
Irland	3,2	1,0	4,3
Österrike	3,1	1,0	4,2
Nederländerna	3,0	1,0	4,0
Finland	2,9	1,0	3,9
Danmark	2,8	1,0	3,9
Spanien	2,9	1,0	3,9
Portugal	3,0	1,0	4,0
Västeuropa	2,9	0,9	3,8
Belgien	2,7	1,0	3,7
Storbritannien	3,7	0,3	4,0
Frankrike	2,6	1,0	3,6
Italien	2,4	1,0	3,5
Tyskland	2,4	1,0	3,5

Källa: Eurostat Labour Cost Index och Riksbanken

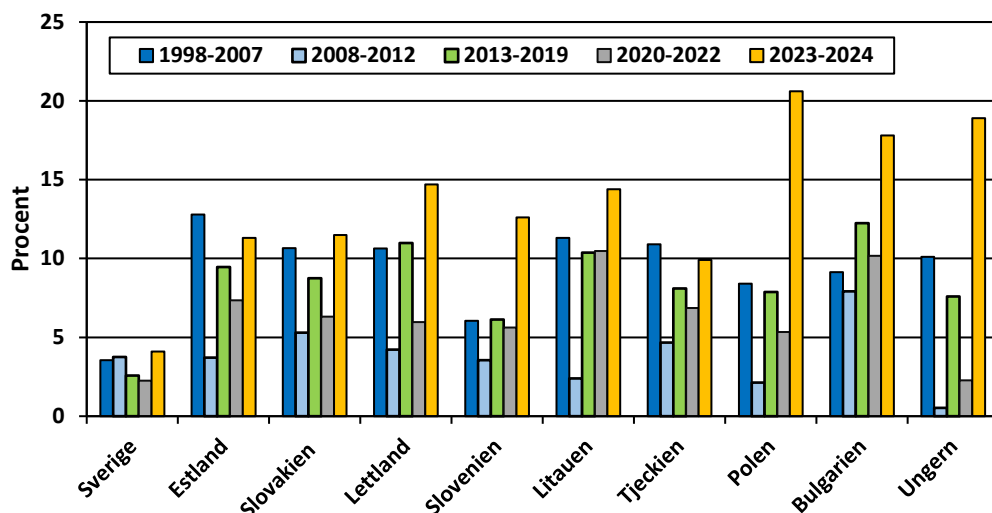
I tabell 5.1 görs en uppdelning av förändringen av arbetskraftskostnaden mätt i gemensam valuta i två komponenter. Den ena komponenten är förändringen av arbetskraftskostnaden mätt i nationell valuta och den andra är förändringen av växelkursen.

Som framgår av tabellen stiger arbetskraftskostnaderna i både euroländerna, Storbritannien och Danmark när växelkurseffekten beaktas. I Norge sjunker ökningstakten med -0,3 procentenheter. Sett till Västeuropa i sin helhet stiger ökningstakten med 0,9 procentenheter.

Östeuropa

Som framgick av diagram 3.2 i kapitel 3 har arbetskraftskostnaderna i de östeuropeiska länderna, mätt i nationell valuta, ökat betydligt snabbare än i Sverige och resten av Västeuropa under perioden 1998–2024. Diagram 5.2 visar att samma förhållande gäller även om arbetskraftskostnadernas utveckling mäts i gemensam valuta.

Diagram 5.2 Ökning av arbetskraftskostnaden 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024, gemensam valuta, Östeuropa

Källa: Eurostat Labour Cost Index och Riksbanken

Precis som mätt i nationell valuta var utvecklingen i gemensam valuta stark under den första delen av perioden, för att sedan försvagas i samband med finanskrisen. Valutaeffekten gjorde fallet under 2008–2012 ännu starkare i alla länder utom Tjeckien och Slovakien. Medan Sverige mätt i nationell valuta uppvisade näst långsammast ökningstakt under perioden, var det mätt i gemensam valuta endast fyra länder som ökade snabbare. Under efterföljande period, 2013–2019, ledde försvagningen av den svenska kronan till en snabbare ökning av samtliga östeuropeiska länders arbetskraftskostnader, mätt i gemensam jämfört med nationell valuta. Under perioden 2020–2022 försvagades den svenska kronan endast något mot euron. Den försvagades även mot den tjeckiska och bulgariska valutan, vilket medförde att arbetskraftskostnadernas ökningstakter blev högre mätt i gemensam än i nationell valuta. Kronan stärktes dock mot Ungerns och Polens valutor, vilket drog ner ökningstakten när den mäts i gemensam valuta. Under perioden 2023–2024 försvagades kronan mot alla valutor i de östeuropeiska länderna, vilket medförde att ökningstakterna blev ännu högre i förhållande till den svenska, jämfört med räknat i nationell valuta.

I tabell 5.2 redovisas arbetskraftskostnadernas årliga utveckling under perioden 1998–2024 både i nationell och gemensam valuta. I alla länder utom Ungern och Slovenien stärktes valutorna mot den svenska kronan under perioden, vilket medförde högre ökningstakter mätt i gemensam än i nationell valuta.

Tabell 5.2 Arbetskraftskostnadens utveckling i nationell och gemensam valuta samt växelkurs Östeuropa 1998–2024, genomsnitt per år, avrundat

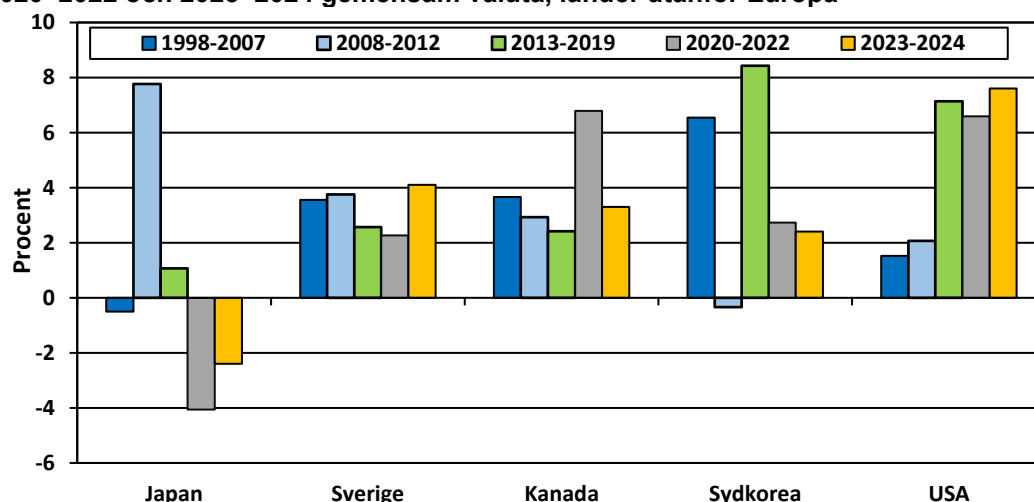
Land	Nationell valuta	Växelkurs	Gemensam valuta
Bulgarien	9,4	0,9	10,5
Ungern	8,7	-1,3	7,4
Estland	8,3	1,1	9,5
Lettland	8,4	0,8	9,3
Litauen	7,3	2,1	9,5
Polen	7,1	0,5	7,6
Slovakien	6,7	1,9	8,8
Slovenien	6,0	0,0	6,0
Tjeckien	5,9	2,4	8,5

Källa: Eurostat Labour Cost Index och Riksbanken

Länder utanför Europa

Diagram 5.3 visar arbetskraftskostnadernas utveckling, mätt i gemensam valuta, för ett urval länder utanför Europa och i Sverige. Jämförelse med diagram 3.3 visar att rangordningen av länderna blir annorlunda när hänsyn tas till växelkurseffekten. Eftersom samtliga länder har olika valutor och dessa utvecklats olika under de tre perioderna finns ingen tydlig trend över tid. Särskilt anmärkningsvärt vid åren omkring finanskrisen är att de japanska arbetskraftskostnaderna, som minskade med 0,5 procent mätt i nationell valuta, ökade med hela 7,8 procent mätt i gemensam valuta. Under perioden 2013–2019 hade samtliga länder högre arbetskraftskostnadsutveckling mätt i svenska kronor än i nationell valuta. I både Sydkorea och USA ökade arbetskraftskostnaderna betydligt snabbare mätt i gemensam valuta (8,4 jämfört med 3,9 procent respektive 7,1 jämfört med 2,2 procent). Sett över hela perioden 2020–2022 försvagades den svenska kronan mot den amerikanska och kanadensiska dollarn, vilket medför att ökningstakten blir snabbare mätt i gemensam valuta än i nationell. Däremot stärktes kronan mot den sydkoreanska wonen och japanska yenen under perioden, vilket medför att ökningstakterna blir lägre mätt i gemensam valuta. Under perioden 2023–2024 stärktes den svenska kronan mot de utomeuropeiska valutorna, med undantag för den amerikanska dollarn, vilket bidrog till att minska ökningstakten mätt i gemensam jämfört med nationell valuta.

Diagram 5.3 Ökning av arbetskraftskostnaden 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024 gemensam valuta, länder utanför Europa

Källa: OECD MEI, Eurostat Labour Cost Index, Riksbanken och egna beräkningar

Växelkurseffekten sett över hela perioden 1998–2024 framgår av tabell 5.3. Den japanska yenen och den amerikanska och kanadensiska dollarn har alla stärkts sedan 1998, vilket medför högre genomsnittliga ökningstakter i svenska kronor än i respektive nationell valuta. Den sydkoreanska valutans växelkurs gentemot kronan befinner sig på ungefär samma nivå som i början av industriavtalsperioden.

Tabell 5.3 Arbetskraftskostnadens utveckling i nationell och gemensam valuta samt växelkurs, länder utanför Europa 1998–2024, genomsnitt per år

Land	Nationell valuta	Växelkurs	Gemensam valuta
Sydkorea	5,1	-0,1	5,0
USA	2,8	1,2	4,1
Kanada	2,2	1,2	3,5
Japan	0,5	0,4	0,8

Källa: OECD MEI, Riksbanken och egna beräkningar

Sammanfattning

Beskrivning av arbetskraftskostnadernas utveckling mätt i gemensam valuta ger en annorlunda bild än den som ges av arbetskraftskostnadernas utveckling i nationell valuta.

Sett över hela perioden 1998–2024 ändras förhållandet mellan det svenska och det västeuropeiska genomsnittet vid jämförelse i gemensam valuta i stället för nationell. Mätt i nationell valuta ökade de svenska arbetskraftskostnaderna 0,3 procentenheter snabbare än de västeuropeiska och mätt i gemensam valuta ökade de 0,5 procentenheter långsammare.

Mätt i gemensam valuta var arbetskraftskostnadsutvecklingen högre under perioden 1998–2024 i alla länder i Västeuropa utom i Norge. I Östeuropa hade växelkurseffekten positiv inverkan för samtliga länder utom Polen och Slovenien, sett över hela perioden. Arbetskraftskostnaderna ökade i snabbare takt mätt i gemensam valuta i Japan, USA och Kanada men inte i Sydkorea där växelkurseffekten är marginell.

6. RELATIV ARBETSKRAFTSKOSTNAD

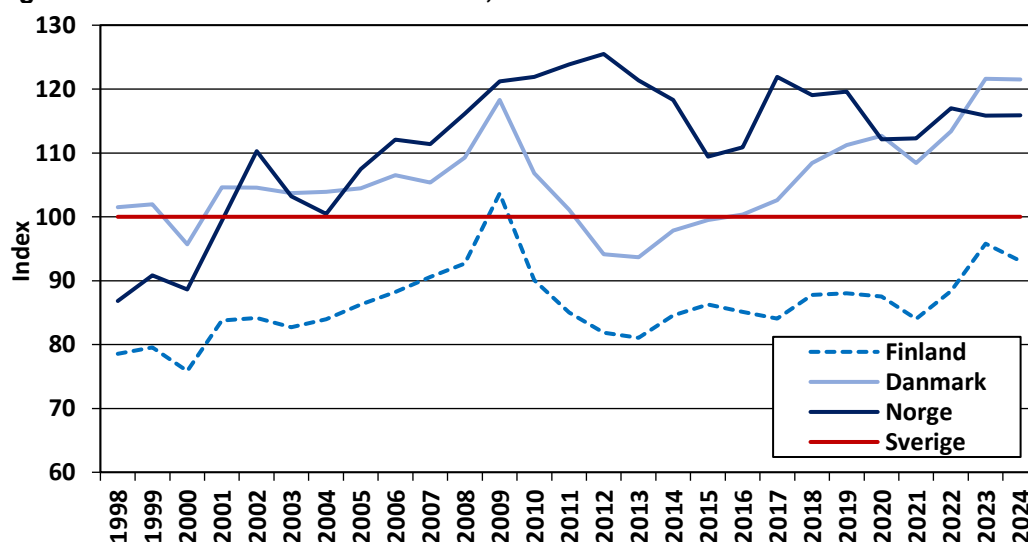
I kapitel sex beskrivs utvecklingen av arbetskraftskostnadernas nivå i olika länder relativt den svenska. Utvecklingen av de relativa arbetskraftskostnaderna beror dels på skillnaden i förändring av arbetskraftskostnaden mätt i nationell valuta, och dels på förändring av valutakursen.

Jämförelsen görs i form av ett index där arbetskraftskostnaden inom svensk tillverkningsindustri varje år är 100 och nivån på övriga länders arbetskraftskostnad uttrycks relativt den svenska. Det innebär att om den relativa arbetskraftskostnaden för ett land ett givet år är 120 så är arbetskraftskostnaden i det landet 20 procent högre än den svenska.

Norden

Diagram 6.1 illustrerar utvecklingen av de relativa arbetskraftskostnaderna i de nordiska länderna. Sett till utvecklingen under hela perioden har den relativa arbetskraftskostnaden för Norge ökat från en nivå en bit under den svenska i början av perioden till att 2024 vara 16 procent högre än den svenska nivån. 2009–2010 uppnådde de norska arbetskraftskostnaderna en topp i förhållande till de svenska, varpå de avtog fram till 2016 för att därefter tillta något. Efter en nedgång 2020 steg arbetskraftskostnaden både 2021 och 2022 för att sedan minska något 2023 jämfört med den svenska. Den relativa arbetskraftskostnaden i Danmark har befunnit sig strax över den svenska nivån under en stor del av perioden. 2012–2014 var arbetskraftskostnaden i dansk industri lägre än i svensk industri, men därefter har de danska arbetskraftskostnaderna visat en uppåtgående trend i förhållande till de svenska. 2024 var de danska arbetskraftskostnaderna 21 procent högre än de svenska. I Finland har arbetskraftskostnaderna i regel varit lägre än i Sverige. 2024 var de finska arbetskraftskostnaderna 7 procent lägre än de svenska.

Diagram 6.1 Relativ arbetskraftskostnad, Norden 1998–2024

Källa: Eurostat LCS, Riksbanken, Eurostat Labour Cost Index och egna beräkningar

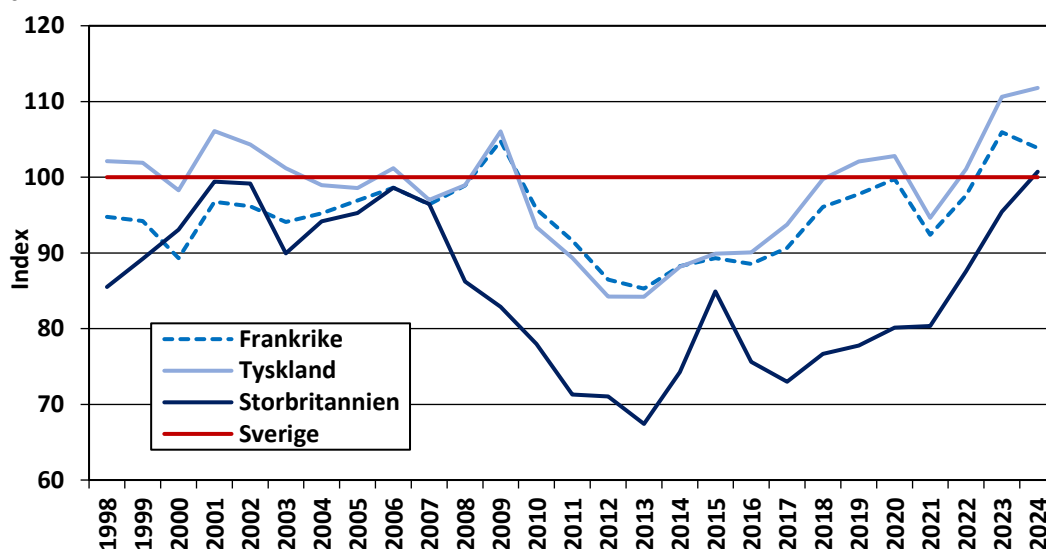
Sett till utvecklingen under enskilda år framgår att den relativa arbetskraftskostnaden i Norge och i viss mån i de övriga nordiska länderna steg jämfört med den svenska i samband med IT-krisen i början av 2000-talet. Under finanskrisen 2008–2009 steg den relativa kostnaden återigen i de nordiska länderna, i förhållande till den svenska. Efter 2009 minskade den relativa arbetskraftskostnaden i Danmark och Finland och 2012 var den lägre än innan krisen. 2013 vände utvecklingen för Danmarks del och

trenden har sedan dess varit uppåtående. I Finland befann sig arbetskraftskostnaden i relation till den svenska på ungefär samma nivå hela perioden 2013–2021, men har de senaste åren stigit i förhållande till den svenska arbetskraftskostnaden. De norska arbetskraftskostnaderna har haft en något nedåtgående trend i förhållande till de svenska sedan efter finanskrisen.

Västeuropa

Arbetskraftskostnaderna i Frankrike, Tyskland och Storbritannien uppvisade en sjunkande trend relativt de svenska under perioden 1998–2013 (diagram 6.2). Orsakerna till nedgången av de relativa arbetskraftskostnaderna till och med 2013 skiljer sig åt. För Frankrike och Tysklands del beror det på att arbetskraftskostnaderna mätt i nationell valuta ökat långsammare än de svenska. För Storbritanniens del beror det på att det brittiska pundet försvagats i förhållande till den svenska kronan. Mellan 2014 och 2020 vände utvecklingen för Frankrike och Tyskland, delvis till följd av att den svenska kronan försvagats gentemot euron. Frankrikes relativa arbetskraftskostnad har befunnit sig något under den svenska under största delen av perioden men nådde 2020 upp till samma nivå. 2021 sjönk den relativa arbetskraftskostnaden något i både Frankrike och Tyskland, men vände upp igen 2022 och 2023. 2024 sjönk Frankrikes relativa arbetskostnad medan den tyska motsvarigheten steg något.

Diagram 6.2 Relativ arbetskraftskostnad, Tyskland, Frankrike, Storbritannien 1998–2024

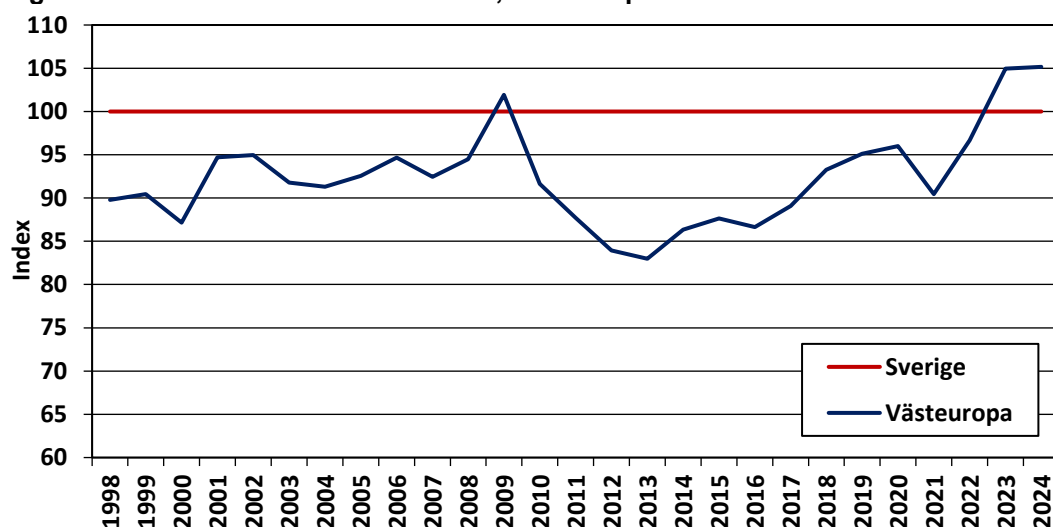
Källa: Eurostat LCS, Riksbanken, Eurostat Labour Cost Index och egna beräkningar

I Storbritannien var arbetskraftskostnadernas nivå 1998 cirka 85 procent av den svenska nivån. Fram till 2007 rörde sig arbetskraftskostnaden både uppåt och nedåt men befann sig hela tiden under den svenska nivån. Därefter sjönk den relativa arbetskraftskostnaden till och med 2013, då den landade på 67 procent av den svenska nivån. Efter både viss upp- och nedgång har de brittiska arbetskraftskostnaderna närmat sig de svenska de senaste åren och 2024 är det första gången där de överstiger de svenska arbetskraftskostnaderna.

I diagram 6.3 är nivåerna på de västeuropeiska ländernas arbetskraftskostnader sammanvägda till ett genomsnitt, med hjälp av konkurrensvikter. Under industriavtalets första decennium var de västeuropeiska arbetskraftskostnaderna de

flesta år omkring 90–95 procent av de svenska. 2009 var den västeuropeiska arbetskraftskostnaden 2 procent högre än den svenska. Redan året därpå sjönk det västeuropeiska snittet i förhållande till det svenska och fortsatte sjunka till och med 2013, då arbetskraftskostnaden var 17 procent lägre än den svenska. Den främsta orsaken var att kronan stärktes kraftigt mot euron under perioden. Dessutom ökade arbetskraftskostnaderna i snabbare takt i Sverige än i Västeuropa under denna period. 2014 vände trenden och skillnaden i arbetskraftskostnad minskade mellan Sverige och Västeuropa och fortsatte på det stora hela att minska till och med 2022 och översteg den svenska nivån 2023. Den minskade skillnaden förklaras främst av att kronan försvagats gentemot euron och andra europeiska valutor. 2024 var den västeuropeiska arbetskraftskostnaden 5 procent högre än den svenska.

Diagram 6.3 Relativ arbetskraftskostnad, Västeuropa 1998–2024

Källa: Eurostat LCS, Riksbanken, Eurostat Labour Cost Index och egna beräkningar

Östeuropa⁴

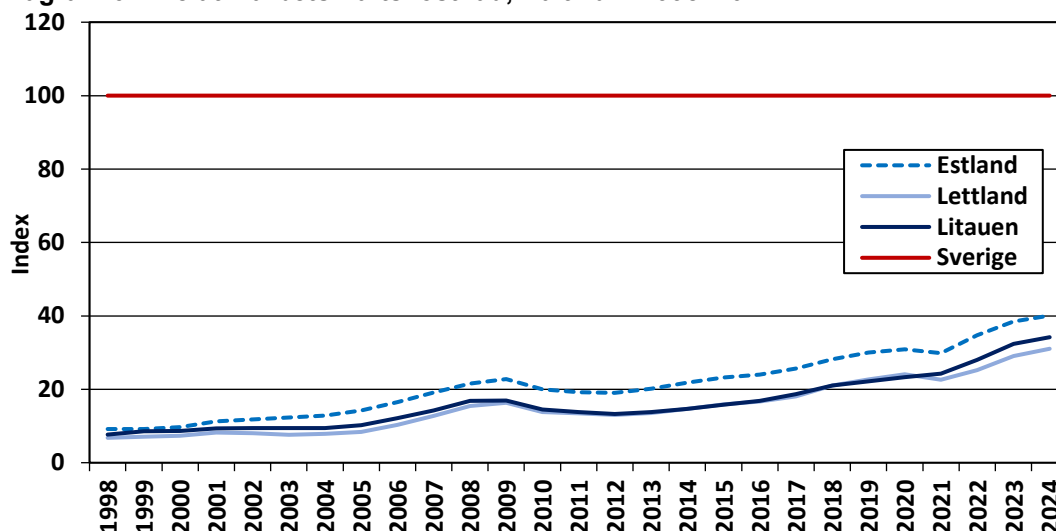
Arbetskraftskostnaderna i de baltiska länderna har varit betydligt lägre än de svenska under hela tidsperioden 1998–2024 (diagram 6.4). Den relativa arbetskraftskostnaden i de baltiska länderna var 1998 mycket låg i förhållande till den svenska. Från denna mycket låga nivå har de relativa arbetskraftskostnaderna kontinuerligt stigit. Vid åren i samband med finanskrisen avstannade respektive avtog utvecklingen tillfälligt, för att från och med 2012 återigen utvecklas positivt.

1998 var arbetskraftskostnaderna i Lettland och Litauen 7 respektive 8 procent av de svenska. Under perioden har de båda länderna haft en uppåtgående trend relativt Sverige och 2024 uppgick de lettiska och de litauiska arbetskraftskostnaderna till 31 respektive 34 procent av de svenska arbetskraftskostnadernas nivå.

I Estland var arbetskraftskostnaden 9 procent av den svenska 1998. Estland har uppvisat en något snabbare utveckling av de relativa arbetskraftskostnaderna än Lettland och Litauen. 2024 var arbetskraftskostnaderna i Estland 40 procent av de svenska.

⁴ I de östeuropeiska länderna är genomgående andelen tjänstemän betydligt lägre än i Sverige. Vid en jämförelse mellan arbetskraftskostnaderna för enbart arbetare blir skillnaderna mellan arbetskraftskostnaderna i Sverige och de östeuropeiska länderna inte fullt så stora som de som redovisas i detta avsnitt.

Diagram 6.4 Relativ arbetskraftskostnad, Baltikum 1998–2024

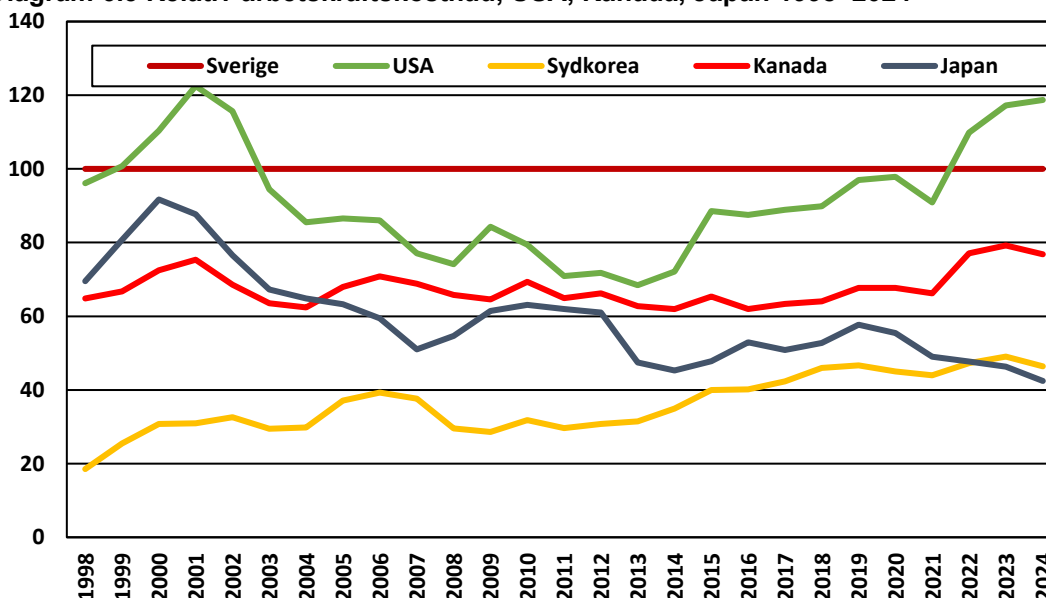

Källa: Eurostat LCI & LCS, Riksbanken och egna beräkningar

Länder utanför Europa

USA:s relativa arbetskraftskostnad har varierat kraftigt under perioden 1998–2024 (diagram 6.5). 1998 var den relativa arbetskraftskostnaden i USA 96 procent av den svenska. Den relativa kostnaden steg sedan och var 2001 ungefär 22 procent högre än den svenska. Därefter sjönk den kraftigt fram till 2008 då den var nere på omkring 74 procent. Efter att ha ökat under 2009 och därefter ha sjunkit igen låg arbetskraftskostnaden relativt stilla till och med 2014. Under perioden 2015–2020 steg återigen de amerikanska arbetskraftskostnaderna, främst till följd av den stärkta dollarn. De senaste åren har utvecklingen fortsatt och 2024 var den relativa arbetskraftskostnaden i USA 19 procent högre än den svenska.

Diagram 6.5 Relativ arbetskraftskostnad, USA, Kanada, Japan 1998–2024

Källa: OECD STAN, OECD MEI, Eurostat Labour Cost Survey, Eurostat Labour Cost Index, Riksbanken och egna beräkningar

Utvecklingen av Japans relativa arbetskraftskostnad följde fram till finanskrisen samma mönster som den amerikanska motsvarigheten. Sedan dess är dock trenden att de japanska relativa arbetskraftskostnaderna har minskat kontinuerligt. 2024 var de 42 procent av de svenska arbetskraftskostnaderna.

De stora svängningarna i USA:s relativa arbetskraftskostnad beror till allra största del på förändringar i värdet på den amerikanska dollarn i förhållande till kronan. När det gäller Japan beror förändringarna dels på förändringar i växelkursen och dels på att arbetskraftskostnadsutvecklingen varit väsentligt lägre än i Sverige.

Kanadas relativa arbetskraftskostnad har under perioden 1998–2024 fluktuerat kring 62–79 procent av den svenska. Värt att notera är att arbetskraftskostnaderna i USA och Kanada under perioden 2007–2014 befann sig på en relativt likartad nivå. Både före och efter denna period har arbetskraftskostnaderna i USA varit klart högre.

Sydkorea hade 1998 en relativ arbetskraftskostnad som motsvarade 19 procent av den svenska. Därefter uppvisade den relativa arbetskraftskostnaden en positiv trend fram till 2006, då nivån uppgick till knappt 40 procent av den svenska. Mellan 2007 och 2008 försvagades den sydkoreanska valutan kraftigt mot den svenska kronan vilket ledde till att den relativa arbetskraftskostnaden sjönk. Därefter vände utvecklingen och kurvan fortsatte att stiga till och med 2023. 2024 uppgick arbetskraftskostnaden i Sydkorea till 46 procent av den svenska, något lägre än 2023.

Sammanfattning

Sett över hela perioden har Norges relativa arbetskraftskostnad stigit och 2024 var den 16 procent högre än den svenska. Även i Danmark har arbetskraftskostnaden ökat i förhållande till den svenska under perioden. I Finland har den relativa arbetskraftskostnaden förändrats i mindre utsträckning men har under 2022–2024 stigit, till följd av försvagningen av den svenska kronan.

Tysklands relativa arbetskraftskostnad har förändrats över tid och låg 12 procent över den svenska 2024. Storbritanniens relativa arbetskraftskostnad sjönk kraftigt fram till 2013. Sedan dess har den, efter viss upp och nedgång, på det stora hela stigit och 2024 var den en procent över den svenska nivån. Frankrikes arbetskraftskostnad låg strax över den svenska nivån 2024, men har dessförinnan befunnit sig något under den svenska nivån nästan hela perioden.

Under nästintill hela perioden 1998–2024 har de svenska arbetskraftskostnaderna varit högre än det västeuropeiska genomsnittet. Under perioden 2010–2013 sjönk den relativa arbetskraftskostnaden för Västeuropa. Denna trend vände 2014 och sedan dess har skillnaden mellan Sverige och Västeuropa succesivt minskat över tid. 2024 är de västeuropeiska arbetskraftskostnaderna något högre än de svenska.

Arbetskraftskostnaderna i Estland, Lettland och Litauen har varit betydligt lägre än i Sverige under hela perioden. En uppåtgående trend, där ländernas relativa arbetskraftskostnad kontinuerligt ökat uppvisas. Från periodens början fram till 2024 har den relativa arbetskraftskostnaden i Estland ökat från 9 till 40 procent, i Lettland från 7 till 31 procent och i Litauen från 8 till 34 procent.

Efter kraftiga ökningar kring millennieskiftet sjönk USA:s relativa arbetskraftskostnad till en lägre nivå där den förblev under ett drygt decennium. 2014 vände trenden och 2024 var arbetskraftskostnaderna i USA:s industri omkring 19 procent högre än i Sverige. Kanadas relativa arbetskraftskostnad har under perioden 1998–2024 fluktuerat kring 60–80 procent av den svenska. Japan har uppvisat en avtagande trend över tid. Arbetskraftskostnaden i Sydkorea har ökat med tiden i förhållande till den svenska, men befinner sig på en avsevärt lägre nivå.

7. KONSUMENTPRISERNAS UTVECKLING

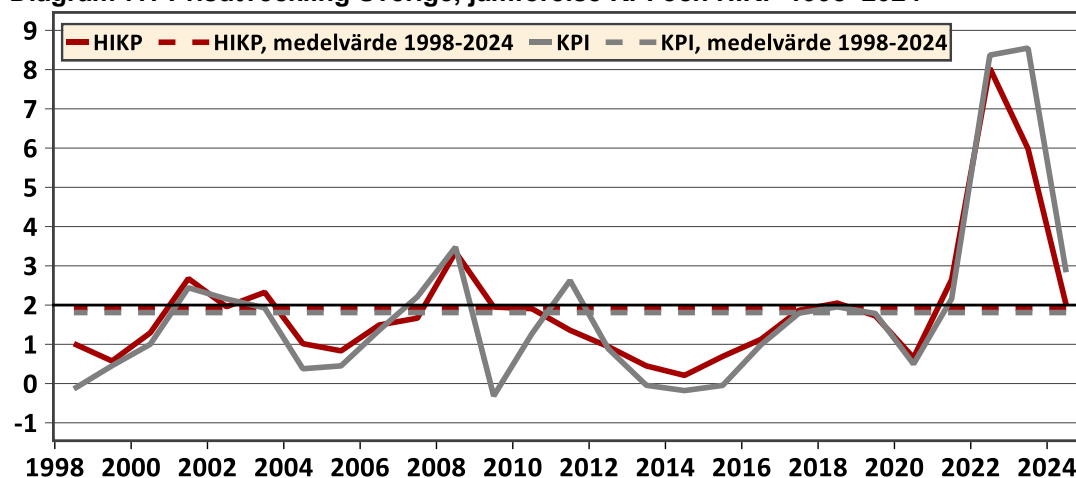
I kapitel sju görs en beskrivning av konsumentprisernas utveckling i olika länder. Kapitlet utgör en bakgrund till kapitel åtta, där de reala arbetskraftskostnadernas utveckling beskrivs.

Konsumentprisutvecklingen mäts på olika sätt i olika länder. Det i Sverige vedertagna måttet på konsumentprisutvecklingen (KPI) skiljer sig något från det inom EU mest använda måttet, HIKP⁵ (harmoniserat konsumentprisindex). I det inledande avsnittet, som behandlar konsumentprisutvecklingen i Sverige, presenteras därför en jämförelse mellan den svenska utvecklingen mätt med KPI och HIKP. I de efterföljande avsnitten används prisutvecklingen enligt HIKP för Sverige i de jämförelser som görs mellan länder.

Sverige

Konsumentpriserna (KPI) i Sverige har ökat med 1,8 procent per år i genomsnitt under perioden 1998–2024 (diagram 7.1). Över tid har KPI varierat kraftigt. Vid tre tillfällen, 1998, 2009 och 2013–2015 har prisutvecklingen varit negativ. 2022 steg inflationen mycket kraftigt och 2023 nådde den sin högsta nivå någonsin under perioden och blev 8,6 procent mätt med KPI. Detta bland annat till följd av pandemins påverkan på ekonomin genom exempelvis minskad produktion på grund av restriktioner i kombination med en förskjutning av efterfrågan från tjänster till varor, logistikproblem som ledde till ökade frakt och transportkostnader och höga energipriser till följd av kriget i Ukraina. Bortsett från 2022 och 2023 var inflationen som högst 2001, 2008 och 2011. 2024 var KPI-inflationen 2,8 procent.

Diagram 7.1 Prisutveckling Sverige, jämförelse KPI och HIKP 1998–2024

Källa: Eurostat HIKP, SCB KPI och Macrobond.

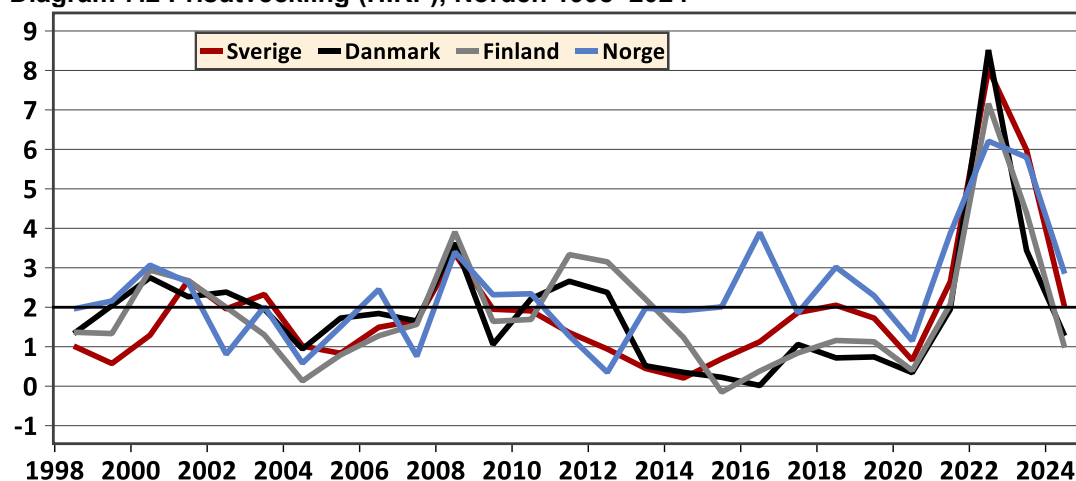
Om konsumentprisutvecklingen istället mäts med harmoniserat konsumentprisindex, HIKP, var ökningen i genomsnitt 1,9 procent eller en tiondelar högre per år under perioden 1998–2024. De största avvikelserna mellan måtten återfinns 1998, 2009, 2011 och 2023. I samtliga fall är orsaken att Riksbankens ränteändringar slagit igenom på KPI. HIKP har en tendens att inte svänga lika mycket som KPI. En betydelsefull skillnad mellan KPI och HIKP är att HIKP inte beaktar egnahemsägarnas räntekostnader, vilket gör att Riksbankens ränteförändringar inte får samma direkta genomslag i HIKP som i KPI. 2024 var HIKP-inflationen 2 procent.

⁵ HIKP liknar den inhemska inflationsmättet KPIF.

Norden

Sett till utvecklingen under hela perioden 1998–2024 finns en del likheter mellan de nordiska länderna (diagram 7.2). HIKP-inflationen har mestadels varit kring 2 procent under tidsperioden med vissa undantag. Under stora delar av 2010-talet var inflationen mycket låg i Sverige, Danmark och Finland. Norge avvek under denna period med högre inflation, närmare eller något över 2 procent. Samtliga nordiska länder drabbades av den kraftiga prisuppgången 2022 men i varierande grad. Även i vilken takt som inflationen har sjunkit skiljer sig åt där Norge hade en högre inflation än övriga länder 2024.

Diagram 7.2 Prisutveckling (HIKP), Norden 1998–2024

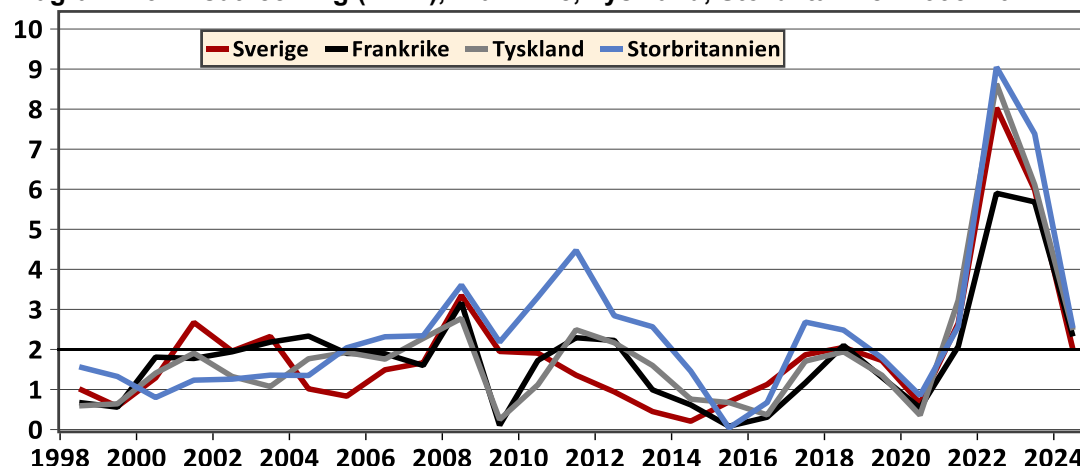

Källa: Eurostat HIKP och Macrobond.

Västeuropa

Diagram 7.3 visar prisutvecklingen i Frankrike, Tyskland och Storbritannien samt Sverige. Utvecklingen i de olika länderna har följts åt till viss del över tid. Storbritannien utmärker sig med att under perioden 2008–2014 ha haft en betydligt högre prisökningstakt än övriga länder. 2015 stod prisutvecklingen i stort sett stilla i Frankrike, Storbritannien och Sverige och var låg i Tyskland, för att därefter öka till och med 2018. Både 2019 och 2020 skedde en nedgång av inflationstakten i samtliga länder. Under 2021 ökade inflationen återigen för att under 2022 stiga till historiskt höga nivåer. Under 2023 vände inflationen nedåt men i olika snabbt takt. Inflationen mätt med HIKP var något över 2 procent i länderna 2024.

Diagram 7.3 Prisutveckling (HIKP), Frankrike, Tyskland, Storbritannien 1998–2024

Källa: Eurostat HIKP, Office for National Statistics (ONS) CPI och Macrobond. CPI används för Storbritannien.

Östeuropa

Prisökningstakten har genomgående varit högre i de östeuropeiska länderna jämfört med länderna i Västeuropa (tabell 7.1). Jämfört med Västeuropa är också skillnaden mellan länderna större. Under den senaste perioden 2023–2024 var också inflationen högre i de östeuropeiska länderna jämfört med de västeuropeiska.

Tabell 7.1 Prisutveckling Östeuropa (HIKP)

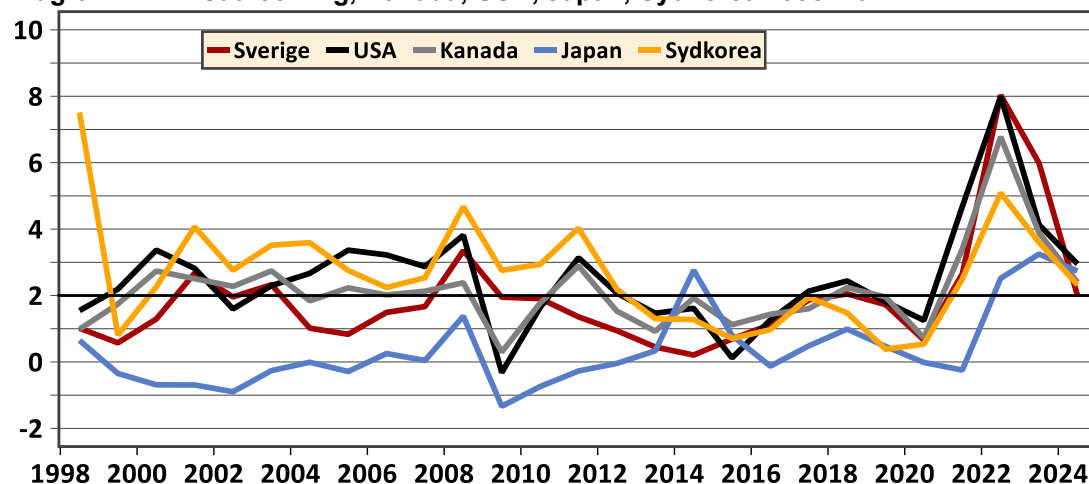
	Genomsnittlig prisökning 1998–2024	Genomsnittlig prisökning 2023–2024
Ungern	5,7	10,2
Bulgarien	4,7	5,6
Estland	4,3	6,4
Slovakien	4,3	7,0
Lettland	4,0	5,1
Polen	3,9	7,2
Slovenien	3,6	4,6
Litauen	3,3	4,7
Tjeckien	3,3	7,2
Sverige	1,9	4,0
Västeuropa*	2,1	3,8
Östeuropa**	4,1	6,4

Källa: Eurostat HIKP. *KIX-vägt. **Ovägt medelvärde.

Utomeuropeiska länder

I USA och Kanada har prisökningstakten i stor mån samvarierat över perioden 1998–2024 (diagram 7.4). Det är tydligt att inflationstakten sköt i höjden 2022 även i de utomeuropeiska länderna, men att den redan under 2023 avtagit till mer normala nivåer. 2024 hade USA och Kanada en inflationstakt på ungefär 3 procent. Japan hade en låg inflation sett över i stort sett hela perioden. 2021 var den negativ, men under både 2022 och 2023 har den återigen haft en svagt positiv utveckling. Under 2024 minskade inflationen något i Japan. Sydkorea hade en högre inflationstakt än övriga länder fram till 2012 men utvecklingen därefter har varit mer likartat övriga länder.

Diagram 7.4 Prisutveckling, Kanada, USA, Japan, Sydkorea 1998–2024

Källa: Nationella källor och Macrobond.

Sammanfattning

I genomsnitt var den svenska inflationen 1,9 procent (1,8 procent mätt med KPI) under perioden 1998–2024 vilket kan jämföras med 2,1 procent för Västeuropa.

Den genomsnittliga prisutvecklingen för hela Västeuropa har varierat över tid. 2024 uppgick den till 2,4 procent. Storbritannien är det västeuropeiska land som haft högst prisutveckling sett över hela perioden.

Prisökningstakten i de östeuropeiska länderna har generellt sett varit högre än i Västeuropa under perioden 1998–2024. Under åren 2023–2024 sjönk inflationstakten men befann sig på en högre nivå än i de västeuropeiska länderna.

USA, Kanada och Sydkorea har uppvisat inflationstakter på liknande nivå som de västeuropeiska länderna. Japan har haft en prisutveckling på i genomsnitt 0,2 procent per år mellan 1998 och 2024.

Tabell 7.2 Prisutveckling Alla länder (HIKP eller motsvarande)

Land	1998–2024	2023–2024	Land	1998–2024	2023–2024
Belgien	2,3	3,3	Polen	3,9	7,2
Bulgarien	4,7	5,6	Portugal	2,2	4,0
Danmark	1,9	2,3	Slovakien	4,3	7,0
Estland	4,3	6,4	Slovenien	3,6	4,6
Finland	1,9	2,6	Spanien	2,3	3,1
Frankrike	1,8	4,0	Storbritannien	2,4	5,1
Irland	2,0	3,3	Sverige	1,9	4,0
Italien	2,1	3,5	Sydkorea	2,5	2,2
Japan	0,2	0,9	Tjeckien	3,3	7,2
Kanada	2,0	2,1	Tyskland	1,9	4,2
Lettland	4,0	5,1	Ungern	5,7	10,2
Litauen	3,3	4,7	USA	2,4	2,4
Nederländerna	2,4	3,7	Österrike	2,3	5,3
Norge	2,4	4,3	Snitt alla länder*	2,7	4,4

Källa: Eurostat HIKP och nationella källor. *Ovägt medelvärde.

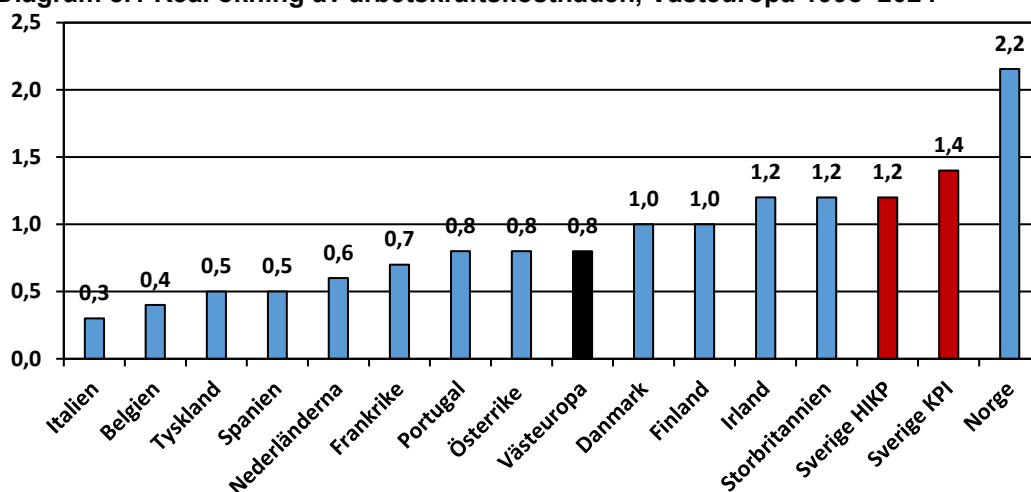
8. REALA ARBETSKRAFTSKOSTNADER

Kapitel åtta beskriver de reala arbetskraftskostnadernas utveckling. Som mått på konsumentpriserna används HIKP för samtliga länder utom Sverige, där KPI används som mått på inflationen. För ökad jämförbarhet med andra länder presenteras dock även de reala arbetskraftskostnadernas utveckling beräknat med HIKP.

Västeuropa

Som framgår av kapitel 3 ökade arbetskraftskostnaderna inom tillverkningsindustrin i Sverige med i genomsnitt 3,2 procent per år under perioden 1998–2024. Konsumentpriserna ökade under samma period med 1,8 procent per år. Det medför att i reala termer ökade arbetskraftskostnaderna i Sverige med 1,2 procent per år under perioden 1998–2024 (1,4 procent med inflationen mätt med KPI).

Diagram 8.1 Real ökning av arbetskraftskostnaden, Västeuropa 1998–2024

Källa: Labour Cost Index, Eurostat HIKP, Konjunkturinstitutet KPI

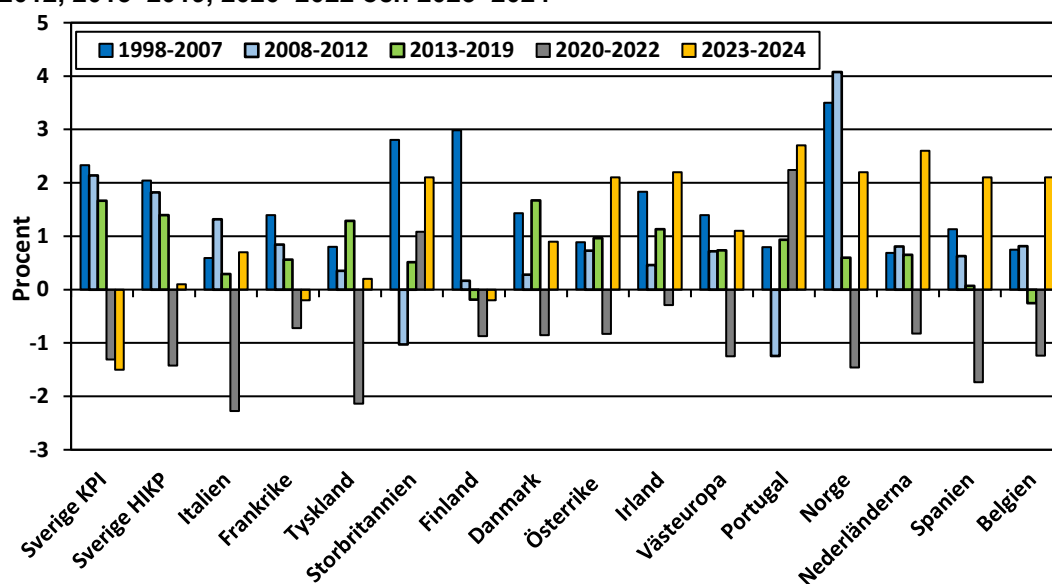
En real ökningstakt på 1,2 procent per år ger Sverige en hög placering i jämförelse med andra västeuropeiska länder. Som framgår av diagrammet uppvisade Norge snabbast utveckling av de reala arbetskraftskostnaderna med en ökningstakt på 2,2 procent per år. I genomsnitt steg de nominella arbetskraftskostnaderna i Västeuropa med 2,9 procent och priserna med 2,1 procent per år under perioden 1998–2024, vilket medför en real ökningstakt på 0,8 procent årligen. Att de reala arbetskraftskostnaderna i Sverige ökade betydligt snabbare än i Västeuropa beror dels på att de svenska prisökningarna var lägst i Västeuropa under perioden, och dels på att arbetskraftskostnadernas nominella ökningstakt var bland de högre.

De reala arbetskraftskostnaderna har ökat i samtliga västeuropeiska länder under perioden, men skillnaderna i ökningstakt mellan länderna är betydande. Sett över hela tidsperioden 1998–2024 är den totala ökningen av de reala arbetskraftskostnaderna i svensk industri 41,8 procent (46,5 procent när KPI används som inflationsmått). Det kan jämföras med Italien som uppvisade totala ökningar på endast 9,6 procent under perioden.

2023–2024 uppvisade Portugal den snabbaste ökningen av de reala arbetskraftskostnaderna, där de ökade med 5,1 procent. Lägst var ökningstakten i Finland och i Frankrike, där arbetskraftskostnaderna sjönk med 0,2 procent. För Västeuropa steg de reala arbetskraftskostnaderna med 1,1 procent. För svensk del

steg de med 0,1 procent när inflationen mäts med HIKP (-1,5 om inflationen mäts med KPI i istället).

Diagram 8.2 Real ökning av arbetskraftskostnaden, Västeuropa 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024

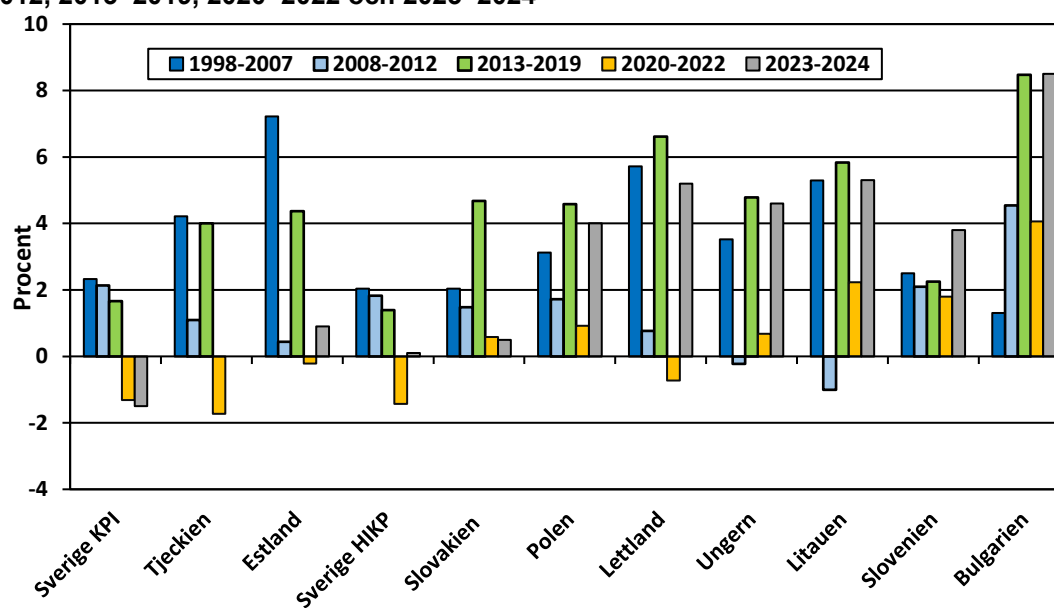

Källa: Labour Cost Index, Eurostat HIKP, Konjunkturinstitutet KPI

Östeuropa

De reala arbetskraftskostnaderna har ökat i samtliga östeuropeiska länder under perioden 1998–2024 (diagram 8.3). Som framgår av kapitel 3 ökade de nominella arbetskraftskostnaderna i Östeuropa i betydligt snabbare takt än i Sverige. Det har, trots att även inflationstakterna varit högre, på det stora hela lett till högre reallöneökningar än i svensk industri.

Diagram 8.3 Real ökning av arbetskraftskostnaden, Östeuropa, 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024

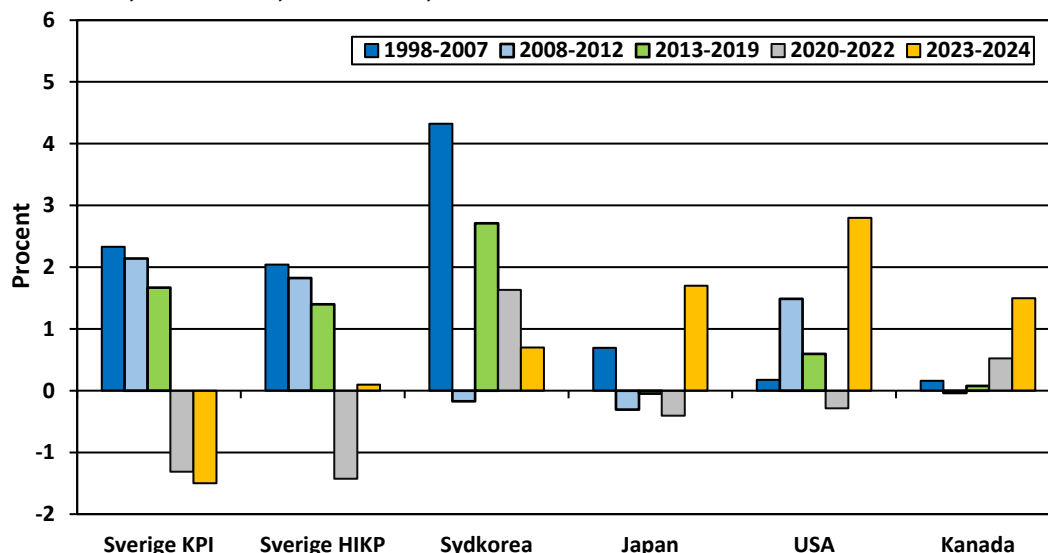

Källa: Labour Cost Index, Eurostat HIKP, Konjunkturinstitutet KPI

Länder utanför Europa

Vid jämförelse av ökningstakten i Sverige med de utomeuropeiska länderna placerar sig Sverige högt under de tre första perioderna, där reallönerna ökade snabbare än i både Kanada, USA och Japan. Under 2020–2022 sjönk de reala arbetskraftskostnaderna i Sverige och ökningstakten var lägre än i de utomeuropeiska länderna. 2023–2024 uppvisade samtliga utomeuropeiska länder en positiv utveckling av de reala arbetskraftskostnaderna samtidigt som den svenska i princip stod still, eller sjönk när inflationen mäts med KPI.

Diagram 8.4 Real ökning av arbetskraftskostnaden, länder utanför Europa, 1998–2007, 2008–2012, 2013–2019, 2020–2022 och 2023–2024

Källa: OECD MEI, Eurostat Labour Cost Index, Konjunkturinstitutet och IMF

Sammanfattning

Sveriges reala arbetskraftskostnader har ökat med i genomsnitt 1,2 procent per år under perioden 1998–2024 (1,4 procent mätt med KPI). Bland de västeuropeiska länderna överträffas det endast av Norge. Genomsnittet för de västeuropeiska länderna var 0,8 procent under perioden 1998–2024. I Östeuropa har utvecklingen av de reala arbetskraftskostnaderna överlag varit snabbare än i Sverige.

Sverige uppvisade en jämn ökning av de reala arbetskraftskostnaderna under de tre första delperioderna (beräknat med HIKP som inflationsmått). 2020–2022 minskade de reala arbetskraftskostnaderna med 1,4 procent i svensk industri och 2023–2024 steg de med 0,1 procent.

9. KÄLLOR, DEFINITIONER OCH METODER

Arbetskraftskostnad

Nivåer och förändringar i arbetskraftskostnad skiljer sig åt beroende på vilken källa som används. För att beskriva *nivån* på arbetskraftskostnaden används i denna rapport Eurostats Labour Cost Survey (LCS) för de europeiska länderna och uppgifter från OECD STAN för övriga länder. För att beskriva *utveckling* av arbetskraftskostnaderna används uppgifter från Eurostats Labour Cost index (LCI) och OECD:s Main Economic Indicators (MEI). Sedan EU-utträdet uppdateras Storbritanniens siffror inte hos Eurostat. Från och med 2020 används i stället Average Labour Compensation per Hours worked (ALCH) som inhämtas från Office for National Statistics för att följa arbetskraftskostnadernas utveckling.

LCI

LCI är ett europeiskt löne- och arbetskraftskostnadsindex som publiceras kvartalsvis av Eurostat. Index är satt till 2020=100. I denna rapport används arbetskraftskostnadsindexet som speglar utvecklingen av den totala arbetskraftskostnaden per timme. I LCI ingår både arbetare och tjänstemän inom tillverkningsindustrin. LCI redovisas bara som förändring från kvartal till kvartal eller från år till år.

LCS

Eurostats LCS är en undersökning som genomförs vart fjärde år. I LCS finns det uppgifter på den totala arbetskraftskostnaden per timme, uppdelat på olika branscher. Statistiken omfattar både arbetare och tjänstemän. Undersökningen innehåller uppgifter för alla EU-länder samt Norge.

I denna rapport har LCS använts för att beräkna nivåerna på arbetskraftskostnaden för de europeiska länderna. Uppgifter från LCI har använts till att räkna fram de uppskattade nivåerna på arbetskraftskostnaderna för perioden 1998–2024, utifrån nivån i LCS 2020. Nivån avser arbetskraftskostnaden per timme inom tillverkningsindustrin exklusive lärlingslöner.

OECD STAN

För de utomeuropeiska länderna hämtas arbetskraftskostnadens nivå per timme från OECD:s databas STAN⁶ (STructural ANalysis database). Denna databas har som syfte att möjliggöra studier av industrin i olika länder med avseende på olika områden såsom produktion, produktivitet, arbetsmarknad, med mera. Den huvudsakliga källan för databasen är de olika ländernas nationalräkenskaper som vid behov kompletteras med uppskattningar utifrån information från andra undersökningar från antingen nationella källor, Eurostat eller OECD:s egna data. I STAN finns i dagsläget data som mest för perioden 2010–2019 för de länder som studeras i denna rapport. För att få en uppfattning om ländernas arbetskraftskostnadsnivåer för hela perioden 1998–2024 har OECD:s databas Main Economic Indicators använts för att estimerar nivån för de år som inte finns med i databasen (dvs perioderna 1997–2009 och 2020–2024).

⁶ För mer information kring databasen, se <https://www.oecd.org/sti/ind/stanstructuralanalysisdatabase.htm>

Priser

För att beräkna utvecklingen av de reala arbetskraftskostnaderna deflateras utvecklingen av de nominella arbetskraftskostnaderna med konsumentprisutvecklingen. Konsumentprisutvecklingen mäts på olika sätt i olika länder. För de europeiska länderna används i denna rapport det av Eurostat beräknade harmoniserade konsumentprisindex (HIKP). För Sverige används också det av SCB beräknade Konsumentprisindex (KPI).

I kapitlet om konsumentprisutvecklingen görs också en jämförelse av konsumentprisutvecklingen beräknat enligt KPI respektive HIKP för svensk del. För övriga länder används uppgifter om Consumer Price Index (CPI) från International Monetary Fund (IMF).

Växelkurs

Växelkursen mäts genom ett årsgenomsnitt av valutakursen för respektive lands valuta mot den svenska kronan och finns att tillgå i Riksbankens valutakursdatabas.

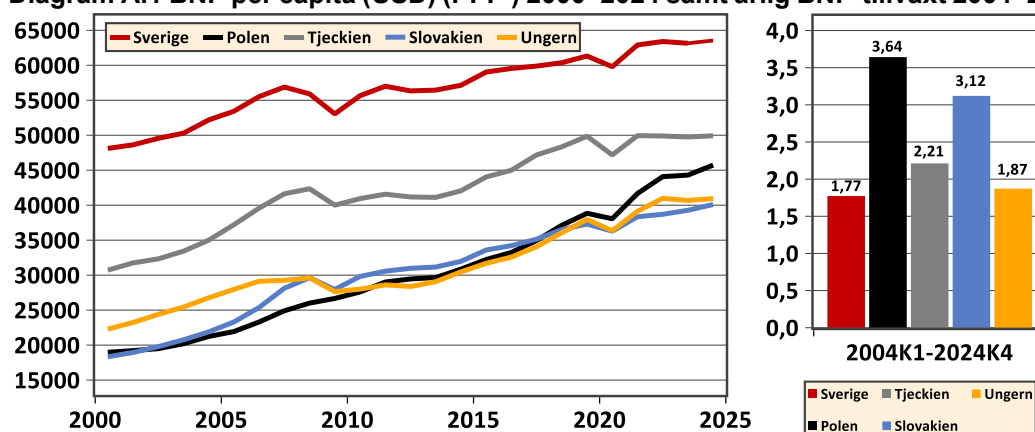
Vikter

För att beräkna genomsnitt av arbetskraftskostnadernas nivå och utveckling för grupper av länder måste uppgifterna för de olika länderna vägas samman. För att göra det används i denna rapport vikter som Konjunkturinstitutet har tagit fram när de skapar kronindex (KIX). Från 2016 har Riksbanken ansvaret för att beräkna vikterna. KIX-vikterna för respektive land beaktar landets betydelse som importör av svenska bearbetade varor och landets betydelse som konkurrent på Sveriges exportmarknader för bearbetade varor samt landets betydelse på den totala råvarumarknaden. I rapporten används vikterna för 2024.

A. FÖRDJUPNING OM "VISEGRADLÄNDERNA" 2004–2024

Denna fördjupning beskriver den ekonomiska utvecklingen i Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern, även ibland gemensamt kallade för "Visegradländerna", sedan deras anslutning till den Europeiska unionen 2004. För svensk del har ländernas betydelse för vår ekonomi ökat genom åren även om det finns stora skillnader mellan länderna. Sammantaget visar fördjupningen att det finns goda skäl att i högre grad än idag också jämföra Sverige med främst Polen och Tjeckien vid analyser av industrins utveckling och internationella konkurrenskraft.

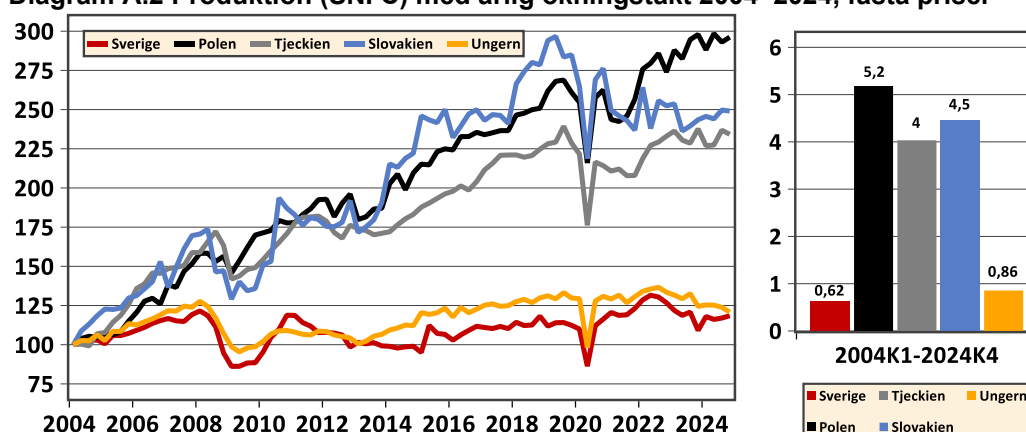
Diagram A.1 BNP per capita (USD) (PPP*) 2000–2024 samt årlig BNP-tillväxt 2004–2024

Källa: IMF WEO samt nationella källor och egna beräkningar. *PPP betyder att BNP är köpkraftsjusterat.

Sedan ländernas anslutning till EU 2004 har den realekonomiska utvecklingen varit relativt god i alla länder. BNP per capita har ökat stadigt och avståndet till Sverige har minskat. Samtidigt finns stora skillnader mellan länderna vilket visas genom att länderna genom åren bytt plats i den interna rangordningen över BNP per capita. Detta beror på en starkt varierande BNP-tillväxt. Polsk ekonomi har växt med 3,6 procent per år samtidigt som den ungerska tillväxten endast varit något bättre än den svenska med 1,9 procent per år. Den slovakiska ekonomin har växt med ungefär en procentenhet mer än den tjeckiska motsvarigheten.

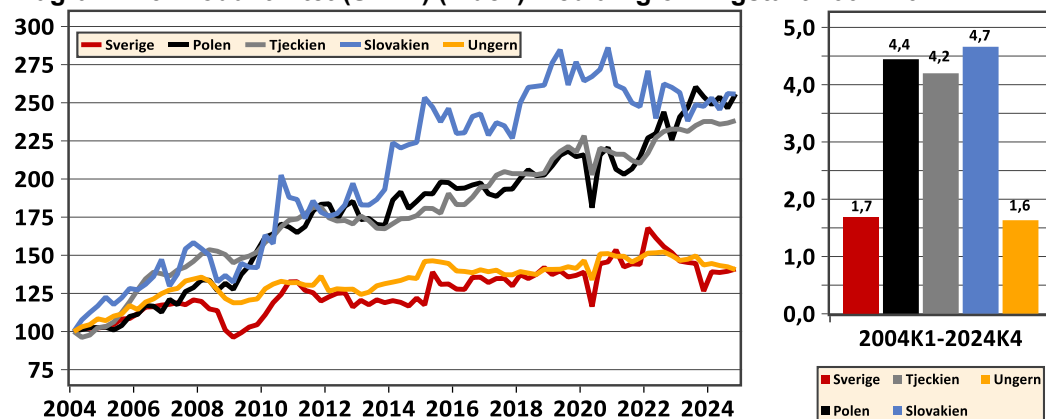
Diagram A.2 Produktion (SNI C) med årlig ökningstakt 2004–2024, fasta priser

Källa: Nationella källor och egna beräkningar.

Produktionen inom ländernas tillverkningsindustrier visar på ett liknande mönster med en mycket stark utveckling i Polen och Slovakien med årliga ökningstakter på över 4 och 5 procent. Den tjeckiska industriproduktionen har också varit stark medan den ungerska presterat endast något bättre än den redan mer avancerade svenska.

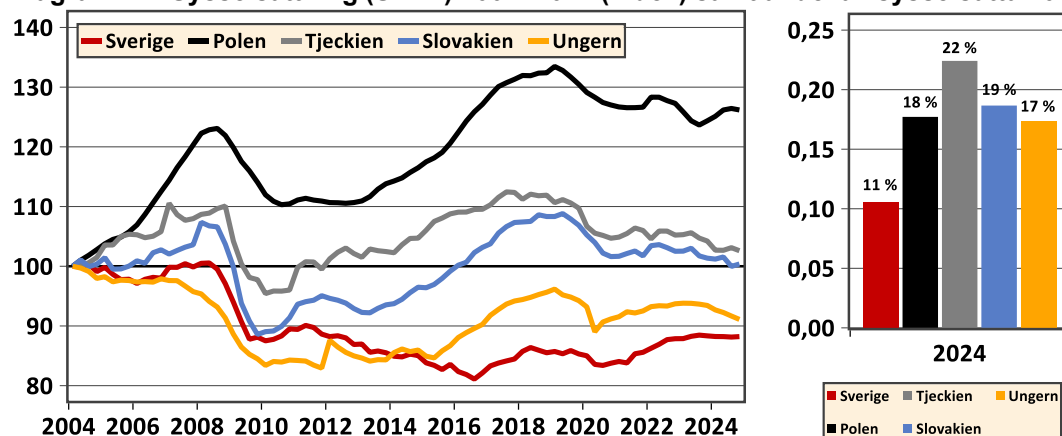
Diagram A.3 Produktivitet (SNI C) (index) med årlig ökningstakt 2004–2024

Källa: ECB och egna beräkningar.

Produktivitetsutvecklingen har varit mycket likartad i Polen, Slovakien och Tjeckien med årliga ökningstal på mellan 4,2 procent och 4,7 procent. Den slovakiska utvecklingen var mycket starkare mellan 2012 och 2019 men sedan har både Polen och Tjeckien kommit i kapp. Ungerns industriproduktivitet har utvecklats i linje med den svenska med en årlig ökningstakt på 1,6 procent.

Diagram A.4 Sysselsättning (SNI C) 2004–2024 (index) samt andel av sysselsatta 2024

Källa: OECD och egna beräkningar.

Sysselsättningen inom ländernas tillverkningsindustrier har också utvecklats olika. Inom polsk tillverkningsindustri jobbade 2024 26 procent fler än vad det gjorde 2004. I Slovakien och Tjeckien jobbade 2024 något fler i industrin än 2004. Inom ungersk och svensk tillverkningsindustri jobbade det ungefär 10 procent färre personer 2024 jämfört med 2004. Andelen av de sysselsatta som arbetade inom tillverkningsindustrin varierar mellan 17 procent i Ungern och Polen och 22 procent i Tjeckien. Andelen direkt sysselsatta i svensk tillverkningsindustri uppgick 2024 till ungefär 11 procent.

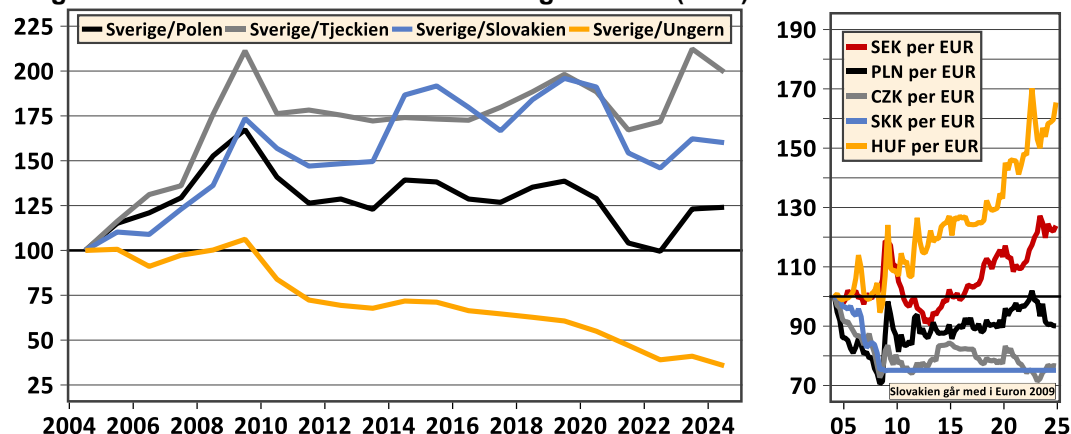
Tabell A.1 Största industriföretagen i Polen, Tjeckien, Slovakien och Ungern 2024

Land	Företag	Industri	Antal anställda	Land	Företag	Industri	Antal anställda
Polen	PKN Orlen	Olja och gas	66554	Tjeckien	Škoda Auto	Biltillverkning	28373
	KGHM Polska Miedź	Koppar och silver	34478		ČEZ Group	Energi	28727
	Grupa LOTOS	Olja och gas	5472		Agrofert	Jordbruk, livsmedel och kemi	31000
	Fiat Chrysler Automobiles Poland	Biltillverkning	6400		Unipetrol	Petrokemi	4800
Slovakien	ArcelorMittal Poland	Stålproduktion	10000	Ungern	Continental Barum	Däcktillverkning	4289
	Volkswagen Slovakia	Biltillverkning	12300		Audi Hungaria	Biltillverkning och motorer	12000
	Kia Motors Slovakia	Biltillverkning	3800		MOL Group	Olja och gas	25000
	PSA Peugeot Citroën Slovakia	Biltillverkning	4500		Richter Gedeon	Läkemedel	12000
	U.S. Steel Košice	Stålproduktion	9000		Magyar Suzuki	Biltillverkning	3000
	Slovnaft	Oljeraffinaderi	3500		Bosch Hungary	Bitkomponenter	15000

Källa: Sammanställning skapad med Microsoft Copilot i mars 2025.

Tabell A.1 visar de största industriföretagen i länderna enligt en sammanställning gjord med hjälp av Microsofts AI-verktyg Copilot i mars 2025. Fordonsindustrin verkar vara en viktig bransch i Tjeckien, Slovakien och Ungern. Även i Polen ser det ut att finnas stora företag inom branschen. Andra branscher med flera stora företag verkar vara olja och gas, stålproduktion, koppar och silver, läkemedel samt jordbruk/livsmedel/kemi. Det finns likheter med Sverige med stor betydelse för exempelvis fordonsindustrin.

Diagram A.5 Relativ enhetsarbetskostnad gm. valuta (EUR) samt växelkurs 2004–2024

Källa: ECB och Macrobond.

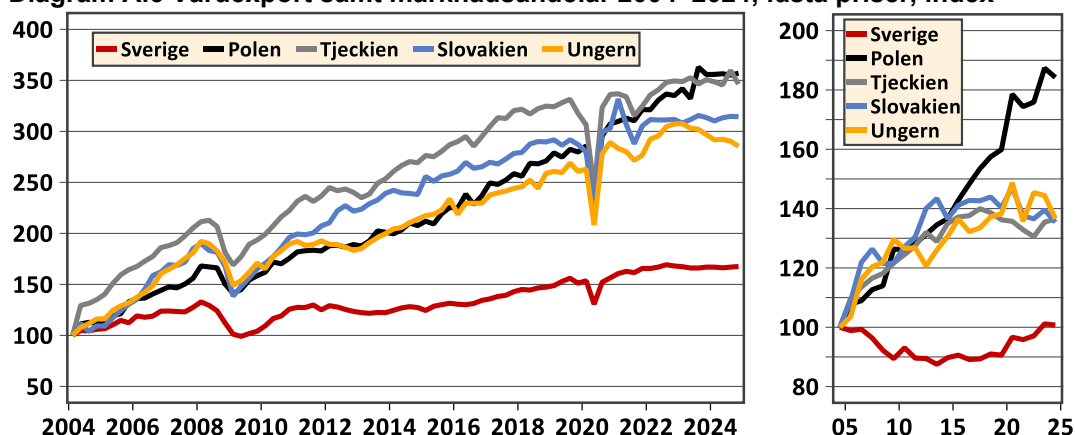
Enhetsarbetskostnaden beskriver vad det kostar att producera en enhet givet utvecklingen av arbetskraftskostnaden samt produktiviteten. Om denna relateras till landets växelkurs går det att jämföra *utvecklingen*⁷ mellan länder över tid. Det vänstra diagrammet ovan relaterar ländernas enhetsarbetskostnadsutveckling till Sveriges. Om landets linje är över 100-strecket betyder det att enhetsarbetskostnadsutvecklingen varit högre i Sverige än i landet och vice versa. Från diagrammet går det därför att utläsa att enhetsarbetskostnadsutvecklingen varit betydligt högre i Sverige än i särskilt Tjeckien och Slovakien sedan 2004. Även de polska enhetsarbetskostnaderna har ökat i långsammare takt än i Sverige. Den stora skillnaden kommer från en uppgång som skedde under 00-talet sedan har enhetsarbetskraftskostnaderna utvecklats i relativt likartad takt. Ungern och Sverige följde varandra i enhetsarbetskostnadsutveckling fram till 2009 men sedan dess har de ungerska enhetsarbetskostnaderna ökat i en betydligt snabbare takt. En förklaring kan vara kombinationen av låg produktivitet samt mycket höga ökningar av arbetskraftskostnaderna (se diagram 3.2 i Kapitel 3).

Det högra diagrammet visar att ländernas växelkurser också utvecklats på olika sätt i relation till euron sedan 2004. Den ungerska valutan (HUF) har försvagats med ungefär 65 procent gentemot euron samtidigt som den polska valutan (PLN) stärkts med cirka 10 procent. Den svenska kronan (SEK) har under samma tid försvagats med 24 procent och den tjeckiska valutan (CZK) har stärkts med 23 procent gentemot euron. Slovakien anslöt sig till euron 2009 men hade en kontinuerlig period av förstärkning innan inträdet.

Analysen av växelkurserna och enhetsarbetskostnadsutvecklingen visar tydligt på att de strukturella faktorerna som produktivitet och arbetskraftskostnader har haft en avgörande betydelse för hur ländernas konkurrenskraft har utvecklats genom tidsperioden. Trots att växelkurserna har rört sig i motsatt riktning mot de strukturella faktorerna har de länder med den starkaste ekonomiska utvecklingen utvecklats bäst.

⁷ Enhetsarbetskostnadsutvecklingen säger ingenting om nivån på arbetskraftskostnaden och produktiviteten. I det här fallet har Sverige betydligt högre arbetskraftskostnader och produktivitet än jämförelseländerna.

Diagram A.6 Varuexport samt marknadsandelar 2004–2024, fasta priser, index

Källa: Nationella källor, OECD och Macrobond.

Varuexporten har utvecklats starkt i alla fyra Visegrad-länder medan svensk varuexport har utvecklats i linje med andra länder i Västeuropa. Bäst har utvecklingen varit i Polen vilket också syns i det högra diagrammet med marknadsandelar där Polen utvecklats klart bäst. Exportutvecklingen i Tjeckien, Slovakien och Ungern har varit god med en total ökning mellan 185 procent och 246 procent. Dessa länders marknadsandelar har växt med ungefär 40 procent sedan 2004 medan Sverige har bibehållit sina.

Tabell A.2 Handel med Sverige 2024 och KIX vikter 2004 – 2024

Land ⁸	Varuexport	Varuimport	Ranking [*]	KIX vikt 2004 ^{**}	KIX vikt 2024 ^{**}
Polen	3,9 %	4,6 %	10	1,6 % (15)	4,3 % (8)
Tjeckien	0,9 %	1,9 %	23	0,7 % (24)	1,9 % (16)
Slovakien	0,3 %	0,9 %	35	0,2 % (30)	0,8 % (28)
Ungern	0,4 %	0,9 %	46	0,5 % (28)	1,0 % (26)

Källa: Riksbanken och Kommerskollegium. ^{*}Avser svensk varuexport till landet. ^{**}Ranking inom parenteser.

Tabellen visar att nästan fyra procent av Sveriges varuexport gick till Polen under 2024. Det placerar landet på plats tio över Sveriges främsta handelspartners sett till varuhandel. Tjeckien importerade ungefär en fjärdedel så mycket varor från Sverige och stod för nästan en procent av Sveriges totala varuexport. Slovakien och Ungern stod vardera för mellan 0,4–0,3 procent av Sveriges varuexport 2024. Sverige importerade varor för ett mer än dubbelt så stort värde från Tjeckien, Slovakien och Ungern. Varuimporten från Polen översteg exporten med 0,7 procentenheter.

Kronindex (KIX) är ett konkurrensvägt index som är framtaget för att beskriva den svenska kronans värde i förhållande till de 32 valutor vars länder utifrån handelsdata bedöms vara de viktigaste handelspartnerna för Sverige. De inkluderade ländernas relativa betydelse för förändringar i KIX avgörs av landsvikter som räknas fram med hjälp av statistiken över handelsflöden⁹.

Polens KIX-vikt har nästan tredubblats sedan 2004 medan Tjeckien och Ungerns KIX-vikter har dubblats. Slovakiens KIX-vikt har fyrdubblats, om än från en mycket låg nivå. Mer intressant är att ländernas relativa placering i KIX-tabellen har förändrats mer olika. Både Ungern och Slovakien är i princip på samma plats 2024 som 2004. Samtidigt har både Polen och Tjeckien avancerat många placeringar och deras betydelse för svensk ekonomi har därmed ökat betydligt.

⁸ Befolkning 2024: Polen 37,5 miljoner. Tjeckien 10,9 miljoner. Slovakien 5,4 miljoner. Ungern 9,5 miljoner.

⁹ Läs mer om KIX i *Ekonomiska bedömningar Inför avtalsrörelsen 2025*.

